

Sisekaitseakadeemia
Politseikolledž

Kadri Lugu

LÜHI- JA KOKKULEPPEMENETLUSED TÄNASES
EESTI KRIMINAALMENETLUSES

Lõputöö

Juhendaja:
Riina Kroonberg

Tallinn 2007

ANNOTATSIOON

Lõputöö on kirjutatud teemal „Lühi- ja kokkuleppemenetlused tänases Eesti kriminaalmenetluses“. Töö on kirjutatud eesti keeles ning koosneb 45 leheküljest. Töö sisaldab lisadena tabeleid, milles töö autor on analüüsinud lühi-ja kokkuleppemenetluste kohtuistung protokolle. Analüüsi valimiks on raskete kuritegude, st tapmiste ja röövimiste kuritegude kohtulahendid lühi- või kokkuleppemenetluses. Lõputöö koostamisel on kasutatud 46 allikat (sh normatiivaktid ja kohtulahendid), millele on töös viidatud

Töö eesmärk on uurida, kas raskete isikuvastaste kuritegude menetlemisel kohaldatavad lihtmenetluste vormid – lühi- ja kokkuleppemenetlused – võimaldavad rakendada kriminaalmenetluse põhimõtteid, mis tagavad ausa ja õiglase kriminaalmenetluse

Uurimus viidi läbi Harju Maakohtu Liivalaia ja Tartu mnt kohtumajades ning uurimuse meetodikaks oli teksti analüüs.

Lõputöö uudsus seisneb asjaolus, et enne kriminaaltoimikute analüüsi ei leidnud töö autor uuringuid, mis kajastaksid, kuidas toimub lühi- ja kokkuleppemenetlustes reaalselt raskete isikuvastaste süütegude kohtulik menetlus. Kirjutama ajendas ka huvi temaatika vastu selles aspektis, kas ja kuidas on võimalik tagada lihtmenetlustes materiaaõigusliku tõe tuvastamine.

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISUKORD	3
SISSEJUHATUS	4
1 KRIMINAALMENETLUSE PRINTSIIBID	8
1.1 Ausa kohtumenetluse printsiip.....	8
1.2 Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele	9
1.3 Kohtumenetluse võistlevuse printsiip –KrMS § 14.....	10
1.4 Kohtuliku arutamise vahetuse ja suulisuse printsiip – KrMS § 15.....	11
1.5 Tõendite vaba hindamise põhimõte	12
2 LIHTMENETLUSED.....	13
2.1 Lühimenetlus	14
2.1.1 Lühimenetluse olemus ja seaduslik regulatsioon.....	14
2.1.2 Kohtumenetlus lühimenetluses	18
2.2 Kokkuleppemenetlus	20
2.2.1 Kokkuleppemenetluse olemus ja seaduslik regulatsioon.....	20
2.2.2 Kokkuleppe objektid kriminaalmenetluses.....	21
2.2.3 Kohtumenetlus kokkuleppemenetluses.....	23
3 EUROOPA LIIDU ÕIGUSE JA EUROOPA INIMÕIGUSTE KONVENTSIOONI SIDUVUS EESTI ÕIGUSKORRAS.....	25
3.1 Kriminaalsüüdistuse mõiste Euroopa Inimõiguste Konventsiooni mõttes	26
3.2 Euroopa inimõiguste konventsiooni artikkel 6 – Õigus asja õiglasele arutamisele 27	
3.2.1 Õiglase kohtuliku arutamise tingimused.....	27
4 LÄBIVIIDUD UURIMUSE ANALÜÜS	35
4.1 Uurimuse kirjeldus.....	35
4.2 Uurimuse analüüs ja tulemused	36
4.3 Uurimuse tulemusena tehtavad järeldused püstitatud probleemide kohta.....	39
KOKKUVÕTTE.....	43
RESÜMEE.....	45
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	47
LISAD.....	50

SISSEJUHATUS

Lõputöös käsitleb autor lühi- ja kokkuleppemenetlusega seotud temaatikat. Töö eesmärk on uurida, kas raskete isikuvastaste kuritegude menetlemisel kohaldatavad lihtmenetluste vormid – lühi- ja kokkuleppemenetlused – võimaldavad rakendada Eesti Vabariigi Põhiseaduse, Kriminaalmenetlusõiguse ja Euroopa Liidu normatiivaktidest tulenevaid kriminaalmenetluse põhimõtteid, mis tagavad ausa ja õiglase kriminaalmenetluse. Analüüsime, kas lühi- ja kokkuleppemenetluse kohaldamine raskete isikuvastaste süütegude puhul tagab isikule ausa ja õiglase kriminaalmenetluse arvestades Euroopa Inimõiguse Konventsiooni art 6 sätestatud põhimõtteid.

1.juulil 2004 võttis Riigikogu vastu uue ideoloogiaga kriminaalmenetluse seadustiku. Uutel põhimõtetel kriminaalmenetlusõiguse loomise eesmärgiks õiguspoliitilisest seisukohast oli ökonoomse, efektiivse ja kiire kriminaalmenetluse rakendamiseks võimaluste loomine.¹

Printsiibis pidi tagatud olema kiirem, efektiivsem ja ökonoomsem kriminaalasjade lahendamine. Eesmärgi saavutamiseks on menetlusseadustikus sätestatud mitmeid erinevaid lihtmenetluste ja oportuuniteedi printsiibi rakendamise võimalusi

Lühi- ja kokkuleppemenetluse kohaldamine raskete isikuvastaste süütegude puhul on küll üks aspekt, mis kindlasti suurendab ökonoomsust, kiirust või ka efektiivsust, kuid kas on tagatud ka kriminaalmenetluse objektiivsus, täielikkus ja igakülgus, mis on ka kriminaalmenetluse olulisemad printsiibid. Sealhulgas materiaaõigusliku tõe tuvastamise olulisus, mis annab kohtule kindluse isik süüdi-või õigeaks mõista.

Eelnimetatud printsiipide osatähtsus kriminaalmenetluses, eriti raskete isikuvastaste kuritegude menetlemisel on väga olulised. Raskete süütegude, so isikuvastaste süütegude puhul on enamasti tegemist mitmete isikutega, kelle põhiõigusi rikutakse. Esmalt saab kannatada süütu isik, kelle vastu on kuritegu toime pandud, on hõivatud tema vara röövimise puhul ja lisaks vara hõivamisele saab kannatada sageli ka isiku tervis.

---

¹ E.Kergandberg, P.Pikamäe. 2000. Eesti uue kriminaalmenetluse seadustiku eelnõu lähtekohad. Juridca, nr.9 lk 555-563.

Teise liigi isikuvastase kuriteo, tapmise puhul, rünnatakse isiku elu, kui inimese eksistentsiaalset õigushüve.

Raskete süütegude menetlemine on alati olnud kõrgendatud tähelepanu all ja on olnud ka kindlasti avaliku huvi aspektist tähtis. Huvi aspektid on mitmetahulised, esiteks kuidas tagada kannatanule temale tekitatud kahjude heastamine. Üldjuhul on kannatanu huvi ka kuriteo toimepannud isiku karistamises oluline, kuna iga kuritegu väärrib karistust. Karistuse aspekt on sealjuures jälle mitmetahuline, esiteks tagab see ühiskonnas õigusrahu. Teiseks annab see selge signaali kuriteo toime pannud isikule, et tema tegu ei ole ühiskonnas aktsepteeritud ja sellele järgneb vältimatu ja kiire karistus. Sealjuures on aga kuriteo toime pannud isiku karistamine tema suhtes samuti sekkumine tema põhiõiguslikult tagatud vabadusse, kuna võidakse võtta ja sageli võtetakse ka vabadus. Vabadus on aga üldteada selline hüve, mida võttes tuleb olla absoluutselt kindel, et see võetakse seaduslikult ning põhistatud alustel. Põhistatud alused antud kontekstis on aga kriminaalmenetluses kogutud piisavad ning antud kriminaalasja juurde kuuluvad ja õiguslikult korrektselt kogutud tõendid.

Tõendid peavad olema sellised, mis annavad kindluse kohtule isik süüdi mõista. Samas kuidas aga saab teada, et tõend on olemas, tõend kuulub antud teo juurde ning seob isiku teoga ning on sealjuures kogutud ka seaduslikult, siis seda saab öelda meie tänases õigusruumis ainult kohus.

Seega peab kohus kohtulikus menetluses uurima tõendeid, st uurima tõendi kuuluvust ja lubatavust ja seejärel andma hinnangu, et eelnimetatud kriteeriumid on täidetud ja alles seejärel on võimalik teha süüdimõistev kohtuotsus. Vastasel juhul, kui kohus tuvastab, et tõendeid pole piisavalt ning ka kuuluvuse ja lubatavuse aspektid on kahtluse alla seatud, siis tuleb ju tõlgendada kõik kahtlused süüdistatava kasuks, mis tähendab isiku õigeks mõistmist.

Minu eelnev lõik viitab otseselt sellele, et eelkõige peaks tagatud olema materiaalõigusliku tõe tuvastamine. See tähendab eelkõige seda, et tuvastatud peab saama kas on üldse toime

pandud kuritegu ja kas isik, kellele seda ette heidetakse on ka selle toime pannud. Sealjuures tuleb tuvastada õigusvastasus ja seejärel süü, mis on eelkõige süüdi tunnistamise ja karistamise aluseks.

Autor püüab käesoleva lõputööga uuridagi eelnimetatud probleematikat. Uurida, kas võib esineda selliseid aspekte või probleeme lühi- ja kokkuleppemenetluste kohaldamisel, mis võivad seada kahtluse alla ausa ja õiglase menetluse, mis hõlmab endas väga mitmeid komponente.

Samas on lõputöö autor sunnitud tegema teatava valimi, kuna kõiki aspekte uurida ja analüüsida ei võimalda antud töö maht.

Samas peab autor silmas pidama ka seaduslikku aspekti. Mis tähendab seda, et lihtmenetluste suhtes on kriminaalmenetluse seadustiku eriosas sätestatud teatavad erisused, mis võimaldavad hälbida teatavas osas üldmenetluse printsiipidest. Kuna üldmenetlus eeldab võistlevat kohtumenetlust, mis omakorda tähendab suhteliselt pikka ja kulukat menetlust. Teadaolevalt on aga kulukas menetlus riigile koormav ning vajalik on kulusid piirata. Samas aga, kas peab kulusid piirama raskete kuritegude menetlemisel, on iseküsimus ja lõputöö autori meelest ei ole see kõige kohasem koht, kus kulusid kokku hoida.

Seega on autor püstitanud alljärgnevad probleemid, milledele püüab ka vastuseid leida.

Püstitatud probleemid:

- kas raske isikuvastastase kuriteo kohtulikus menetluses on kohane looduba tõendite vahetust ja suulisest uurimisest ja nende protokollimisest;
- kas lihtmenetlustes lahendatavates kriminaalajades kokku hoitud aeg on korrelatsioonis materiaalõigusliku tõe tuvastamisega

Tõstatatud probleemide tõestamiseks või ümberlukkamiseks analüüsib autor kindlate kriteeriumite alusel Harju Maakohtu Liivalaia ja Tartu mnt kohtumajade raskete isikuvastaste kuritegude kriminaaltoimikutes olevaid kohtuistungite protokolle, mille

menetlemiseks on ajavahemikul 01.01.2004 – 10.31.2006 kasutatud lühi- ja kokkuleppemenetlus.

Lõputöö koosneb neljast üksteisega seotud peatükist, millest **esimene peatükk** on sisustatud kriminaalmenetluse printsiipidega, mis tagavad ausa ja õiglase kriminaalmenetluse kõigile menetlusosalistele. **Teine peatükk** on sisustatud lühi- ja kokkuleppemenetluste seadusliku regulatsiooniga ning **kolmas peatükk** teeb kokkuvõtte Euroopa inimõiguste konventsiooni siduvusest Eesti õiguskorras. **Neljandas peatükis** annab autor ülevaate läbiviidud uuringust ning selle tulemustest.

1 KRIMINAALMENETLUSE PRINTSIIBID

Ausa ja õiglase kriminaalmenetluse tagamiseks on kriminaalmenetluse seadustik (edaspidi KrMS) ja Euroopa inimõiguste konventsioon (edaspidi EIÕK) kehtestanud mitmeid kriminaalmenetluse põhiprintsiipe. Kuna käesoleva töö üheks eesmärgiks on välja selgitada, kas raskete isikuvastaste süütegude menetlemine lühi- ja kokkuleppemenetluses on aus ja õiglane, siis tulenevalt sellest eesmärgist annab töö autor esimeses peatükis ülevaate nendest põhiprintsiipidest, mis seonduvad tõendamisega ja tõendite esitamise olulisusega kohtulikult arutamisel.

1.1 Ausa kohtumenetluse printsiip

Lähtuvalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 6 kohaldamisel on Eesti õigusruumis välja kujunenud arusaam, et kohtumenetluse, eriti just kriminaalmenetluse, kulgemine peab olema allutatud erinevate põhimõtete omalaadsele kompleksile, mida nimetatakse ausa menetluse printsiibiks. Ausa menetluse printsiibi eesmärgiks on tagada kõigile kohtumenetluse pooltele võrdsete õiguste tagamine, kuid kehtib siiski ka üldiselt kogu kriminaalmenetluse suhtes.²

EIÕK-i artiklist 6 tulenevaid õigusi käsitleb käesoleva töö autor 3. peatükis ning seetõttu siin sellel temaatikal pikemalt ei peatu.

---

² E. Kergandber, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 47 – 48.

1.2 Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele

Õigus õiglasele menetlusele on olulisim õiglase õigusemõistmise tingimus, kehtides kogu menetluse suhtes, mitte ainult menetluse üksikute etappide osas ning on protseduuriline garantii selleks, et menetlemise tingimused oleksid võrdsed kõigile menetluses osalejatele.³

Õiglase menetluse peamiseks meetodiks ongi menetluse võistlevus ning poolte võrdsus. Osapoolte võrdsus menetluses tagab võimaluse menetluse käigus koguda, esitada ning vaidlustada tõendeid, samuti esitada menetletava kriminaalasja kohta argumente. Õiglane menetlus eeldab, et tõendeid esitatakse süüdistatava juuresolekul, nii on võistlevuse printsiipi silmas pidades võimalik tõendeid vaidlustada, hõlmates nii ka võimalust tunnistajaid üle kuulata ning nende tunnistusi/ütlusi tekkinud vaidluste käigus hinnata. Seeläbi on ka võimalik otsustada, kas tõendid on kogutud seaduse sätetega kooskõlas või mitte ning kas kogutud tõendid on sisuliselt kohased tõendama nii kuritegu kui ka teo toimepanijat siduma antud kuriteoga.⁴

Samuti on väga oluline antud printsiibis motiveeritud kohtuotsus, mis võimaldab menetlusosalistel ning avalikkusel teada saada otsuse põhjuseid ning süüdistataval oleks võimalik otsus edasi kaevata kõrgemasse kohtusse. See ei tähenda, et otsuses tuleb käsitleda kõiki menetluse käigus esitatud argumente, kuid otsuses tuleb viidata tähtsaimatele argumentidele, mis on olulised kohtuotsuse tegemisel.⁵

Kohtuotsuse motiveeritus on oluline üldmenetluses edasi kaevatava kohtuotsuse puhul. Lühi- ja kokkuleppemenetluste puhul saab süüdistatav esitada apellatsiooni kaebuse tulenevalt KrMS-i § 318 lg-st 3 ainult teatud juhtudel, sellel temaatikal peatub töö autor 3. peatükis.

---

³ Riigikohus. Euroopa inimõiguste konventsiooni artikkel 6 – õigus asja õiglasele arutamisele. <http://www.nc.ee/?id=531> 20.11.2006.

⁴ R. Maruste. 2004. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse. Tallinn, lk 309.

⁵ U. Lõhmus. 2003. Inimõigused ja nende kaitse Euroopas. Tartu, lk 179.

1.3 Kohtumenetluse võistlevuse printsiip –KrMS § 14

Võistleva kohtumenetluse põhimõte seisneb selles, et kohtumenetluse pooltel on võrdsed võimalused soovitud kohtulahendi saavutamiseks ning et kohus ei lähe kummalegi poolele appi, vaid teeb kohtuotsuse tõepoolest erapooletult, tuginedes ainult sellele, kuidas on kohtumenetluse pooled suutnud oma võimalusi kasutada ning kohut oma seisukoha õigsuses veenda.⁶

Võrdsus on tagatud juhul, kui kohtus vastandlike huvidega isikutel on vaatamata oma ülesannete erinevustele, õiguslikult võrdväärsed võimalused mõjutamaks kohtulahendi kujunemist. Selle saavutamiseks aga peab neil olema kohtus menetluslike taotluste esitamiseks võrdne juurdepääs kriminaaltoimikule ning nii on võimalus kohtumenetluse pooltel esitada oma versioon kohtule vastaspoolega võrdsetel tingimustel.⁷

Samuti on kohtumenetluse võistlevuse printsiibi üheks põhimõtteks see, et kohtunik juhindub kohtuliku arutamise käigus ainult prokuröri poolt koostatud süüdistusaktist ning prokuröri poolt kohtuliku arutamise alguseks toodud kriminaaltoimikust. Nii ei ole kohtunikul võimalus tutvuda kogu kriminaaltoimikus oleva tõendusteabega ning kohtunikul puudub võimalus võtta kriminaalmenetluse suhtes seisukoht, mis võib hiljem kohtulahendi tegemist mõjutada.⁸

Käesoleva töö autor nõustub eelpool kirjeldatud võistlevuse printsiibi eesmärkidega ning põhimõtetega. Esiteks seetõttu, et kohus ei oleks otsuse tegemisel sõltumatu, kui ta asetaks tõendamiskustesse ühe kohtumenetluse pooltest ning kergendaks seeläbi teise kohtumenetluse poole tegevust. Selliselt aga võib kohtust, oleneb kumma kohtumenetluse osapoole poolele ta kaldub, kas süüdistaja või kaitsja poolele, saada erapoolik õigusemõistja. See aga oleks vastuolus kohtu olemusega – sõltumatussega.

Teieks aitab selline lähenemine säilitada kohtuniku erapooletust, kuna kohtunikel, nagu ka kõigil teistel riigi kodanikel, on olemas oma veendumused ja väärtushinnangud, millele

---

⁶ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 70.

⁷ Samas, lk 75.

⁸ Samas, lk 75.

tuginedes nad oma otsuseid tsiviilkodanikuna teevad. Loomulikult ei aita võistlevuse printsiip kohtunike isikliku arvamust, kindla kriminaalasja suhtes täielikult kõrvaldada, kuid siiski loob eeldused selleks, et kohtunikul ei tekiks kindlat seisukohta enne kriminaalasja kohtuliku arutamist.

Samuti võimaldab võistlevuse printsiibi kasutamine kohtul saada parema ja põhjalikuma ülevaate süüd kinnitavatest või süüd mitte kinnitavatest tõenditest süüdistatava suhtes. Eriti oluline on see just isikuvastaste süütegude menetlemisel, kus on väga tähtis, et isik mõistetakse süüdi või õigeks tõendite põhjal, mis on kogutud seaduse sätteid järgides ja mis kuuluvad kriminaalasja juurde.

Võistleva kohtumenetluse isikuliste tõendite kohtuliku uurimise põhimeetodiks on risküsitlus, mida iseloomustab tõendina kasutatavate ütluste saamine kohtus.⁹

Risküsitluse eesmärgiks on võimaldada kohtul kontrollida tunnistaja, kannatanu ja süüdistatava ütluste usaldusväärsust ning seeläbi tõhustada süüdistatavale tõhusamat kaitset. Nii tekkib kaitsjal võimalus tunnistajat/kannatanut küsitledes võimalus kontrollida nende poolt antud ütluste usaldusväärsust või seada need kahtluse alla.¹⁰

1.4 Kohtuliku arutamise vahetuse ja suulisuse printsiip – KrMS § 15

Kohtuliku arutamise vahetuse ja suulisuse printsiibi põhimõtte on, et kohus kohtulahendi tegemisel tugineks nendele tõenditele, mida on kohtuliku uurimise käigus vahetult ja suuliselt uurinud. Kuna kohus saab tõendeid vahetult uurida ka kohtuistungil vaikides, ilma et kohtuistungil osalejad sellest uurimisest midagi teada saaksid, siis ongi selle printsiibist tulenevalt oluline suulisus. Tõendite suulisus peab tagama, et kohtus esitatava tõendi sisuks olevad faktilised asjaolud on suuliselt kohtusaalis ette loetud enne kui tõend kohtuistungil protokollile kantakse. Kui kohtuliku uurimise käigus on nimetatud ainult tõendi liik või palutud avaldada mingi kindel kriminaaltoimiku lehekülg, ilma et oleks kohtuistungil

---

E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 78.

¹⁰ Sillaots, M. 2005. Risküsitlusest Eesti kriminaalkohtumenetluses. *Juridica*, 3, 170 -175.

käigus kuuldavale toodud tõendi sisu, ei ole kohtulikul arutamisel täidetud vahetuse ja suulisuse printsiipi.¹¹

See tähendab, et kriminaalasjas olev tunnistaja peab kohtueelses menetluses antud ütlusi suuliselt kohtuliku uurimise käigus kinnitama. Kohtueelses menetluses kogutud kirjalikud tõendid on kohtuliku uurimise käigus vahetult ja suuliselt esitatud ning uuritud juhul kui nende sisu on avaldatud või mängitud ette nende videosalvestus või avaldatud foto ning kohtuistungis protokoll kajastab tõendite esitamise vahetut ja suulist esitamist kohtuliku uurimise käigus.

1.5 Tõendite vaba hindamise põhimõte

Tõendite vaba hindamise teooria kohaselt ei ole seaduses ette öeldud, milliseid tõendeid tuleb konkreetse süüteo puhul koguda, vaid kriminaalmenetlust läbiviiv uurimisasutus on vaba valima, milliste tõenditega ta kavatses üht või teist tõendamiseseme asjaolu tuvastada.¹²

KrMS-i § 61 sätestab, et ühelgi tõendil ei ole ette kindlaksmääratud jõudu ning kohus peab tõendeid hindama nende kogumis oma siseveendumuse kohaselt.

See tähendab, et ühele konkreetsele tõendile tuginedes ei ole võimalik kohtul süüdimõistvat kohtuotsust teha, vaid otsuse tegemiseks on vajalik tõendeid hinnates välja selgitada, millised tõendid kuuluvad arutatava kriminaalasja juurde ning millised mitte ning kas tõend on lubatud, st kas tõend on kogutud kooskõlas seadusega. Seejärel on võimalik eristada tõendeid, mis on usaldusväärsed. Pärast seda tuleb usaldusväärseid tõendeid hinnata kogumis ja seejärel mõista isik süüdi ja määrata karistus. Teiseks võimaluseks vastupidisel juhul on isiku õigeks mõistmine. Sellise protseduuri tulemusel

---

¹¹ E. Kergandber, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 96.

¹² Samas, lk 105.

tekib kohtul siseveendumus, kas tõendamiseseme asjaolud on olemas või puuduvad, mis võimaldavad anda adekvaatse hinnangu.¹³

2 LIHTMENETLUSED

Kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi KrMS) väljatöötamise eesmärgiks seati võimalikult efektiivse, kiire ja ökonoomse kriminaalmenetluse kujundamine, siis on see kindlasti üheks peamiseks põhjuseks, miks Eestis hetkel kehtiv Kriminaalmenetluse seadustik annab võimaluse üldmenetluse kõrval kasutada lihtmenetlusi. Lihtmenetluste kohaldamine võimaldab vähendada kohtusüsteemi ülekoormatust ning lihtsamates kriminaalasjades puudub ka vajadus kriminaalasja läbi arutamine täismahus.¹⁴

Antud erialakirjandusest väljendatud seisukoht aga viitab otseselt sellele, et lihtmenetluste kohaldamine on kohane ja vajalik ökonoomsuse aspektist, kuid siiski lihtsamates kriminaalasjades. Kuid kas tapmisi ja röövimisi saab pidada lihtsateks kriminaalasjadeks ja neis asjades puudub vajadus kriminaalasja arutada täismahus, oleks vägagi kaheldava väärtusega seisukoht.

Järgnevalt peatub töö autor lühi- ja kokkuleppemenetluste õiguslikul regulatsioonil andes ülevaate, lühi- ja kokkuleppemenetluste põhiolemusest. Sellest kuidas viiakse läbi lühi- ja kokkuleppemenetlust kohtuliku arutamise käigus ning kas KrMS praegune regulatsioon võimaldab rakendada ausa ja õiglase kriminaalmenetluse printsiipe, millel töö autor peatus töö esimeses peatükis.

Samuti peatub autor lühi- ja kokkuleppemenetluse põhiolemuse kirjeldamisel Itaalia kriminaalmenetluse mudelil, mis on hetkel kehtiva KrMS-i koostamisel olnud üheks aluseks lihtmenetluste kujundamisel meie õigusruumi. Töö autor toob välja nende

---

¹³ Räägo, R. 1937. Kriminaalprotsessi õpperaamat. Akadeemilise kooperatiivi kirjastus, lk 215.

¹⁴ E. Kergandberg, T. Järvet, T. Ploom, O. Jaggo. 2004. Kriminaalmenetlus. Tallinn, Sisekaitseakadeemia, lk 49.

erinevused ja sarnasused, avaldamaks arvamust, kas Itaalia kriminaalmenetluse mudel üle kantuna Eesti õigusruumis kehtivasse lühi- ja kokkuleppemenetluse, on ka selliselt meil toimiv.

2.1 Lühimenetlus

2.1.1 Lühimenetluse olemus ja seaduslik regulatsioon

Sarnaselt Itaalia kriminaalmenetluse mudelile on lühimenetlus lihtmenetluse vorm, mille raames toimub süüdistava kirjaliku taotluse alusel ning prokuratuuri nõusolekul, mis märgitakse süüdistusaktile, kriminaalasja lahendamine kohtus valdavalt kriminaaltoimiku materjali põhjal, tunnistajaid ning eksperte kohtusse kutsumata.

Praeguse seaduse regulatsiooni puhul ei ole kannatanu(te) nõusolek(ud) lihtmenetluse kohaldamiseks vajalik(ud). Miks on seaduseandja pidanud vajalikuks piirata kannatanu õigusi ning süüdistatava olukorda seeläbi kergendada? Kannatanu on siiski see pool, kes on läbi toimepandud kuriteo kannatanud vahetut materiaalselt ja/või moraalselt kahju ja kellel lühimenetluse seadusliku regulatsiooni puhul ei ole võimalik oma arvamust avaldada ning oma huve kaitsta. Kuigi jah, kannatanule on tagatud siiski põhiseaduslik kaebeõigus. Kuigi selline lähenemine nõuab omakorda õigussüsteemilt vastavaid lisakulutusi, et lahendada võimalik kannatanu kaebus.

Sellisel juhul aga on võimalik teha järgmine järeldus, et lihtmenetluste rakendamine ei hoia mitte menetluskulusid kokku, vaid võib neid suurendada, seda juhul kui kannatanu pole nõus prokuröri otsusega lahendada kriminaalasi lühimenetluses. Tuginedes eeltoodule, võiks töö autori arvates seaduseandja vajalikuks pidada ka kannatanu nõusolekut, vältimaks kaebusi kriminaalmenetluse suhtes ning nii on lühimenetluses võimalik kokku hoida menetluskulusid ja säästa kannatanut koormavast kohustusest vaidlustada kriminaalmenetlus.

Lühimenetluse taotlemisest peaks olema kõige enam huvitatud süüdistatav, kuna lühimenetluses süüdimõistvat kohtuotsust tehes vähendab kohus toetudes KrMS § 238 lg-le 2, pärast kõigi kuriteo asjaolude kaalumist süüdistatavale mõistetavat põhikaristust ühe kolmandiku võrra.¹⁵

Töö autori arvates on arusaadav süüdistatava huvitatavus lühimenetluse kohaldamise suhtes, nende huvitatus on seotud eelkõige lühema karistuse saamisega. Seda eriti siis, kui nii raske süüteo puhul nagu seda on teise isiku tapmine (KarS § 113) arvestab kohus süüdimõistva otsuse tegemisel prokuröri poolt nõutavast karistusest maha 1/3.

Antud aspekti analüüsid jõe autor järeldusele, et kas sellise süüdistatava käitumise puhul saab ikka rääkida süüdistatava puhul kahetsusest, mõistmisest, et on toime pannud kuriteo, mille eest tuleb kanda täit vastutust. Isikul on seaduslik võimalus mitte kanda täit vastutust.

Tuginedes KrMS-i §-de 234 lg-le 1 ja § 225 lg-le 5 tuleb pöörata tähelepanu sellele, et isik, kelle suhtes on algatatud kriminaalasi, võib taotluse lühimenetluse kohaldamiseks esitada nii süüdistatava kui ka kahtlustatava menetlusseisundis, järelkult võib lühimenetluse kohaldamist taotleda pärast süüdistuskakti koostamist, kuna alles pärast süüdistuskakti koostamist saab lühimenetluse kohaldamiseks taotluse prokuratuurile esitada. Seejuures ei ole aga seadusandja pidanud vajalikuks reguleerida seda, millise hetkeni saab süüdistatav taotlust esitada, küll aga on vastavalt KrMS § 234 lg-le 3 süüdistataval õigus lühimenetlusest loobuda enne kohtuliku uurimise lõpetamist.¹⁶

Töö autori arvates, võiks seadusandluses siiski vastav regulatsioon olla, kuna lühimenetluse kohaldamise taotlemisega ja selle rahuldamisega kohtus lühendatakse süüdistatava karistust 1/3 võrra. Töö autori arvates ei viita viimasel hetkel kohtuistungil kohtuliku uurimise käigus lühimenetluse taotlemine mitte süüdistatava puhtsüdamliku kahetsust toimepandud süüteo pärast, vaid lihtsalt võimalust saada kergemat karistust teiselt isikult elu võtmise eest või teise isiku suhtes vägivallega esemete röövimises.

---

¹⁵ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 382.

¹⁶ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 382 – 383.

Kriminaalmenetluse seadustikus § 233 lg 2 on toodud lühimenetluse kohaldamist välistavad asjaolud, nendeks on kuriteod, mille eest karistusseadustik näeb karistusena ette eluaegse vangistuse ning mitme süüdistatavaga kriminaalasjad, kus vähemalt üks süüdistatav ei nõustu lühimenetluse kohaldamisega.

Eelpool nimetatud aluste puudumisel võib prokuratuur nõusoleku andmisest keelduda juhul, kui prokuratuuri arvates ei ole kriminaaltoimiku materjalide alusel võimalik kriminaalasja lahendada lühimenetluses. Näiteks võiks üheks prokuratuuri keeldumise põhjuseks autori arvates olla kriminaaltoimiku materjalide ebapiisavus, st kriminaaltoimikus ei ole piisavalt kirjalikke tõendeid, mille alusel on võimalik kohtul süüdimõistva kohtuotsuse tegemiseks jõuda sisemiseveendumuseni, et süüdistatav on talle süükspandava teo toime pannud. Kuna lühimenetluses ei rakendata praktilises tegevuses tunnistajate/ekspertide ülekuulamist..

Kuigi seaduse tekstis ei ole *expressis verbis* vormis keeldu kuulata üle tunnistajaid, eksperte, on see siiski realses praktilises kohtumenetluses siiski omaks võetud, et neid ei kuulata üle.

Seega on autori arvates ehk selline lähenemine väär just rasketes kuritegudes, kus tuleb otsustada inimeste saatuste üle ja lisaks veel ka vabaduse kaotuse üle.

Karistusseadustiku § 113 (tapmine) ja § 114 (mõrv) on mõlemad sellised paragrahvid, kus on küll mingil määral erinevad tõendamiseseme asjaolud, kaitsevad need siiski mõlemad isiku õigust elule. Kuid karistumäärade erinevuse tõttu on KarS § 113 puhul võimalik lihtmenetlust kohaldada, kuid KarS § 114 puhul, mis näeb ette karistuse ühe võimalusena eluaegse vangistuse, mitte. Siit tekibki küsimus, miks on seadusandja pidanud üht inimese elu võtmise viisi (KarS §113) lühimenetluse kohaldamise vääriliseks ja teist (KarS § 114) mitte, mõlemal juhul võetakse inimeselt elu. Ei oma tähtsust töö autori arvates see, mil moel seda tehakse, oluline on see, et inimene kaotab õiguse elule ning seaduseandja ei tohiks eelistada üht või teist elu võtmise viisi, vaid peaks neid kohtlema võrdselt. Seetõttu võiks olla töö autori arvates mõlemad eelpool KarS-i paragrahvid ühte moodi reguleeritud

seaduseandja poolt, ehk lühimenetlust ei tohiks kohaldada süütegude puhul, mille käigus on võetud isikult õigus elule, mis tahes meetodit kasutades.

Kui Itaalia kriminaalmenetluse mudel lubab lühimenetlust kohaldada kõikide süüteo koosseisude puhul, siis tulenevalt KrMS-i § 233 lg 2, kus üheks lühimenetluse välistavaks asjaoluks on põhikaristusena võimalik määrata süüdimõistmisel eluaegne vangistus, siis on võimalik sellele tuginedes teha järeldus, et Eestis ei ole lühimenetlust võimalik kohaldada mistahes süüteo puhul. Näitena võib tuua karistusseadustiku süüteo koosseisu, mis käsitleb mõrva, mille ühe põhikaristusena on ette nähtud eluaegne vangistus.

Itaalia kriminaalmenetluse mudelist on KrMS-i üle võetud osaliselt ka lühimenetluse kohaldamisel põhikaristuse vähendamise element – lühimenetluse kohaldamisel vähendatakse karistust süüdimõistmisel 1/3 võrra selle vahega, et süüdistatav ei pea end lühimenetluses süüdi tunnustama nagu seda nõuab Itaalia kriminaalmenetluse mudel. Samuti on karistuse vähendamisel välja jäetud eluaegse vangistuse asendamine 30 aastase vangistusega. KrMS-i regulatsiooni kohaselt ei ole lühimenetluse kohaldamine sellise süüteo menetlemisel võimalik, kus ühe põhikaristusena on ette nähtud eluaegne vangistus.

Lühimenetluse üheks kohaldamise erinevuseks võrreldes Itaalia lühimenetlusega on see, et Itaalia lühimenetluse seadusliku regulatsiooni kohaselt võib kohtuotsuse vastu võtta juba kohtuistungit ettevalmistaval istungil.¹⁷ Eestis kehtiva KrMS-i regulatsiooni kohaselt seda teha ei ole võimalik, kuna eelistung lühimenetluse puhul korraldatakse ainult järgmistel juhtudel: kui on vajalik tõkendi kohaldamine või muutmise, vajalik on süüdistusakti tagastamine prokuratuurile, kui selle koostamisel ei ole lähtunud KrMS-i § 154 või kui on vajalik otsustada menetluse lõpetamine, kui kriminaalasjas on ilmnenu KrMS-i 199 lg 1p 2 – 5 toodud asjaolud.¹⁸

Töö autori arvates võib ju olla õigustatud Itaalia kriminaalmenetluse mudelist üle võetud karistuse vähendamine 1/3 võrra süüdimõistva kohtuotsuse puhul. Eelpool toodud

---

¹⁷ Pikamäe, P. 1999. Itaalia kriminaalmenetluse mudel – võimalik lähte punkt Eesti kriminaalmenetluse reformiks. *Juridica*, 9, 82 – 86.

¹⁸ KrMS § 258.

asjaoludel ei võimalda lühimenetluse kohaldamine rakendada kohtumenetluses võistlevuse printsiipi, mis võimaldab süüdistataval kasutada kõiki seadusest tulenevaid kaitseõigusi – seada kahtluse alla tunnistaja või kannatanu süüstavad ütlused. Kutsuda kohtulikule arutamisele oma tunnistajaid, kes kinnitaksid näiteks süüdistatava süütust. Karistuse vähendamine siis justkui korvab isiku kaitseõiguste vähendamist.

Sealjuures aga väidan veelkord, et seadus ei keela *expressis verbis* korras kutsuda kohtuistungile tunnistajaid, eksperte ja neid üle kuulata. Siin on just see koht, kus aga hoitakse kokku kulutusi ja just praktilises tegevuses.

2.1.2 Kohtumenetlus lühimenetluses

Lühimenetluse seaduslik regulatsioon (KrMS § 233 lg 1) ei võimalda lühimenetluse kohaldamisel rakendada kohtuliku arutamise võistlevuse printsiipi, mis on sätestatud KrMS-s § 14, sest kui vastuolu tekib KrMS üldosa sätete ja eriosa sätete vahel, siis tuleb kriminaalmenetluses lähtuda KrMS-i eriosa sätetest. Lähtudes sellisest seaduslikust regulatsioonist, toimub lühimenetluses oleva kriminaalasja lahendamine kohtus üksnes kohtueelses menetluses kogutud kriminaaltoimiku materjalide põhjal, kuigi vastav regulatsioon KrMS-is ei keela üle kuulata tunnistajaid ning eksperte.

Kuigi kas see on õige materiaalõigusliku tõe tuvastamise seisukohast, on väga küsitav ning taolise olukorra muutmise peaks ette võtma riik läbi seaduse muudatuse või paranduse. See tähendab seda, et muutma lihtmenetluste regulatsiooni ja tegema kohustuslikuks rasketes isikuvastastes kuritegudes läbi viima üldmenetlust. Kuigi see võib olla riigile materiaalsest aspektist koormav, kuid olulisem on erialakirjandustes väljendatav üldteada tõsiasi, et õigusemõistmine mitte ei pea olema aus ja õiglane, vaid peab ka näima ausa ja õiglasena.

Tulenevalt kehtivat seadusest on lühimenetluse kohaldamisel võimalik täita ainult ühte võistleva printsiibi elementi – kuulata üle süüdistatavat risküsitluse abil kohtuliku uurimise käigus. Seejuures on veel oluline märkida, et seadusandja on süüdistatavale

andnud võimaluse kui õiguse taotleda enda ülekuulamist, kui ka loobuda enda ülekuulamisest kohtuliku uurimise käigus. (KrMS § 237 lg 5).

Sellise võimaluse andmine süüdistatavale tagab nii kaitseõiguse kui ka võimaluse realiseerida oma õigust olla kohtu poolt ära kuulatud. Süüdistatava ülekuulamisel järgitakse risküsitluse reegleid, mis on sätestatud KrMS-ku § 237 lg-s 5 ja § 293. Ühtlasi on lühimenetluses kohtulikul uurimisel süüdistatava ülekuulamise tulemuseks ka tõend (süüdistatava ütlus), mis on kasutatav koos kriminaaltoimiku materjalidega. Risküsitluse käigus võib süüdistatav käsitleda ainult kriminaaltoimikus olevaid asjaolusid (KrMS-i § 237 lg 4). Kui süüdistatav annab ütlusi, mis on kriminaaltoimiku välised peab kohus sekkuma.¹⁹

Seaduses ei ole täpsustatud, mida tähendab sekkumine ning millisel ajahetkel peab kohus sekkuma. Kohtu sekkumisevõimaluse eesmärgiks ei tohiks olla kriminaalasja lühimenetluses lahendamise tagamiseks takistada tõe väljaselgitamist või takistada väljaselgitamist, kas kriminaaltoimiku materjalid on piisavad kriminaalasja lahendamiseks lühimenetlus. Järelikult võiks kohus enne sekkumist lubada süüdistataval anda ütlusi ka kriminaaltoimikuväliste asjaolude kohta niivõrd, kui süüdistatava ütlustel võiks olla oluline tähtsus otsustamiseks, kas kriminaaltoimiku materjalid on piisavad kriminaalasja lahendamiseks lühimenetluses. Samas peaks süüdistatav arvestama sellega, et vastuolud kriminaaltoimiku materjalide ja kohtuliku uurimise käigus antavate ütluste vahel võivad kohtus tekitada kahtlusi selles, kas kriminaaltoimiku materjalid on piisavad kriminaalasja lahendamiseks lühimenetluses.²⁰

Kuna isikuliste tõendite uurimine ei ole lühimenetluse kohtuliku arutamise käigus rakendamist leidnud ökonoomsuse aspektist, siis ei ole võimalik täita täielikult ka kohtuliku arutamise vahetu ja suulisuse printsiipi. Lähtuvalt seadusest on lühimenetluses kohtuliku arutamise käigus vahetult esitada ja uurida võimalik üksnes vaid toimikus olevaid kohtueelses menetluses kogutud kirjalikke tõendeid.

---

¹⁹ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 384 – 385.

²⁰ Samas.

Kuigi kohtulikul arutamisel ei ole võimalik rakendada vahetu ja suulisuse printsiipi täielikult, st kontrollida vahetult ja suuliselt nii isikulisi kui ka kirjalike tõendeid, peab maa-või linnakohus siiski lühimenetluse kohaldamisel täitma vahetu ja suulisuse printsiibi teist poolt.

Selleks, et kohus saaks vastu võtta otsuse arutatavas kriminaalasjas, peavad kohtueelses menetluses kogutud tõendid olema kohtuliku uurimise käigus uuritud ning avaldatud. Tõendite avaldamine ning uurimise käik peab olema kajastatud kohtuistungis protokollis. Mille kohaselt võib maa- või linnakohus kohtuotsuses tugineda ainult neile tõenditele, mida on uuritud ja kantud kohtuistungis protokollis.

Kui kohtuistungis võtavad osa ka kannatanu ja tsiviilkostja, siis on ka neil võimalus kohtuistungil oma arvamust väljendada või esitada tõendeid kahju kohta ning tulenevalt KrMS § 237 lg 6 on kohtunikul kohtuistungis käigus õigus küsitleda süüdistatavat, kannatanut ja tsiviilkostjat.

2.2 Kokkuleppemenetlus

2.2.1 Kokkuleppemenetluse olemus ja seaduslik regulatsioon

Kokkuleppemenetlus on lihtmenetluse vorm, kus kohtuliku arutamise põhisisuks on välja selgitada prokuratuuri ja süüdistatava ning tema kaitsja vahel sõlmitud kokkuleppe seaduslikkus. Samuti selgitatakse kohtuistungis käigus välja, kas sõlmitud kokkuleppe on süüdistatavale arusaadav ning kas süüdistatav on selle sõlmimisel väljendanud oma tõelist tahet.

Erinevalt Itaalia kriminaalmenetluse mudelist, saavad Eestis prokurör ja süüdistatav ning tema kaitsja kokkuleppe sõlmida juhul kui selleks on andnud nõusoleku ka kannatanu või tsiviilkostja.

KrMS-i § 239 lg 1 kohaselt võib kohus kokkuleppemenetluse raames kriminaalasja lahendada siis, kui selleks on esitanud vastavasisulise taotluse süüdistatav ja prokuratuur. Sama paragrahvi lõige kaks sätestab, et kokkuleppemenetlust ei tohi kohaldada esimese astme kuriteole, mille eest karistusseadustik näeb kergeima karistusena ette vähemalt neli aastat vangistust või raskeima karistusena eluaegse vangistuse.²¹

Võrreldes Itaalia kriminaalmenetluse mudeli ja Eesti KrMS-i nõudeid, milliste süütegude menetlemisel tohib kokkuleppemenetlust kohaldada, siis selgub, et Itaalias tohib kokkuleppemenetlust kohaldada kõikide süütegude puhul, kui 1/3 võrra vähendatud karistus ei ületa kahte aastat vangistust.²² Järelikult on Eesti õigusruumis süütegude hulk, millal on kokkuleppe sõlmimine võimalik, piiratum kui Itaalias.

Seaduseandja ei ole pidanud vajalikuks reguleerida millisest menetluse etapist on kokkuleppemenetluse alustamine lubatud, küll aga võib KrMS-i tõlgendada nii et kokkuleppemenetluse alustamine on lubatud kogu kriminaalmenetluse vältel, kuid enne kohtuliku uurimise lõpetamist maa- või linnakohtus. Seejuures on väga oluline see, et kriminaalmenetluse käigus peaksid olema kogutud piisavalt tõendeid, selleks et oleks võimalik kahtlustatav või süüdistatav kokkuleppemenetluse kohaldamisel kohtuliku arutelul süüdi mõista. See tähendab, et prokurör peab veenduma, et kogutud tõenditest lähtuvalt sõlmitud kokkuleppe tekitaks kohtus samamoodi siseveendumuse, et kohtu alla antud isik on talle süüks arvatud teos süüdi.²³

2.2.2 Kokkuleppe objektid kriminaalmenetluses

Kokkuleppe objektideks on kuriteo kvalifikatsioon, kuriteoga tekitatud kahju laad ja suurus ning karistuse liik ja määr. Tinglikult nimetatakse kokkuleppe objektina ka kokkuleppemenetluse vormi kohaldamist, kuna selles osas kokkuleppe saavutamine on

---

²¹ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 367.

²² Pikamäe, P. 1999. Itaalia kriminaalmenetluse mudel – võimalik lähte punkt Eesti kriminaalmenetluse reformiks. *Juridica*, 9, 82 – 86.

²³ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 368 – 369.

eeldus muude kokkuleppe objektide üle läbirääkimiste alustamiseks ning kokkuleppe sõlmimiseks.²⁴

Kokkuleppe sõlmimisel tuleb kuriteo kvalifikatsiooni osas arvestada kõiki asjaolusid ning kokkuleppesse tuleb kirjutada kõik faktilised asjaolud mis on tõendatud ilma neid ilustamata. Samuti on lubamatu kokkuleppesse kirja panna neid asjaolusid, mis ei ole kriminaalmenetluse raames tuvastatud, vaid on menetluse raames osapoolte kokkuleppetulemusena tekkinud.²⁵

Kuigi kokkuleppemenetluses on üheks kokkuleppe objektiks karistuse liik ja määr, ei ole KrMS-s sätet, mis lubab otseselt karistuse määra vähendada. Järelduse, et prokuratuuril siiski on õigus karistumäära vähendada võiks teha KrMS-i § 244 lg 2 ja § 245 lg 1 p 9, mis ütlevad, et kui prokuratuur ja kahtlustatav või süüdistatav ning tema kaitsja jõuavad kuriteo kvalifikatsioonis ning kuriteoga tekitatud kahju laadis ja suuruses kokkuleppele, alustatakse läbirääkimisi karistuse liigi ja määra üle, mida prokurör taotleb kohtus kuriteo toimepanemise eest. Karistumäära vähendamisel võiks prokurör aga arvestada seda, millises kriminaalmenetlus etapis süüdistatav taotleb kokkuleppemenetluse kohaldamist või nõustub prokuröri-poolse vastava ettepanekuga. Prokurör võiks karistusemäära vähendamisel arvestada, et mida varasemas kriminaalmenetluse etapis süüdistatav taotleb – nõustub kokkuleppemenetlusega, seda suuremal määral võiks karistusemäära vähendada.²⁶

Riigikohtu kriminaalkolleegium on asunud järgmisele seisukohale. Kokkuleppe sõlmimine prokuröri, süüdistatava ja tema kaitsja vahel **on võimalik ainult juhul, kui süüdistatav on sellega nõus**. Süüdistatava nõustumine kokkuleppega aga tähendab ka nõustumist talle süüksarvatud teo kvalifikatsiooniga. Järelikult ka nõustumist asjaoluga, et kokkuleppemenetluses tehtava süüdimõistava otsuse korral käsitletakse teda kokkuleppes märgitud kuriteo toimepanemises süüdi olevana. Seejuures aga ei ole oluline, et süüdistatav oleks end varasemates menetluse staadiumites süüdi tunnistanud.²⁷

---

²⁴ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 371.

²⁵ Samas, lk 372.

²⁶ Samas, lk 373 – 374.

²⁷ Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus nr 3 – 1 – 1 – 79 – 05, RT III 2005, 31, 309.

Järelikult on võimalik kokkuleppe sõlmida ka siis, kui kahtlustatav või süüdistatav on süüd eitanud. Kokkuleppemenetluse kohaldamise tingimuseks ega läbirääkimise objektiks ei ole süüdistatava või kahtlustatava süü ülestunnistus.

Selline seaduslik regulatsioon, mis võimaldab juba prokuröri otsustada, kas kohtueelses menetluses kogutud tõendid on piisavad tõendamaks isiku süüd, ei ole autori arvates päris õige. Kuna tulenevalt põhiseadusest on kohus institutsioon, kes otsustab, kas kohtueelse uurimises kogutud tõendid kinnitavad süüdistatava süüd või mitte talle süüks arvatud teos. Ainult kohus saab tõendite uurimise ja hindamise tulemil mõista isiku süüdi ja teda karistada.

2.2.3 Kohtumenetlus kokkuleppemenetluses

Kohtuliku istungist võtavad osa prokurör, süüdistatav ning tema kaitsja ning kohtulikul arutamisel selgitab kohus välja, kas kokkuleppe on süüdistatavale arusaadav ning, kas ta jääb kokkuleppe juurde. Seejuures on väga oluline välja selgitada, kas süüdistatav on kokkuleppe sõlmimisel väljendanud oma vaba tahet.

Süüdistatav saab sõlmitud kokkuleppest loobuda kohtuliku arutamise käigus, kui ta kohtus küsitlemise käigus avaldab, et ta ei nõustu kokkuleppega. Kuna seaduseandja ei loe kokkuleppest loobumisele vorminõudeid, siis võib loobumine olla järelikult esitatud ka suulises vormis. Kuna kohus küsib nii prokuröri kui ka kaitsjalt, kas nad on kokkuleppega nõus, siis järelikult on ka neil võimalik kokkuleppest loobuda. Kuna kohus küsib seda arvamuse vormis, siis tuleks seda siiski põhjendada, kuigi taganemise põhjenduse välja toomine ei ole KrMS-s sätestatud.²⁸

Kokkuleppemenetluses kohtulikul arutamisel ei toimu tõendite vahetut uurimist. Tõendamiseseme asjaolude olemasolu või puudumise üle otsustab kohus kriminaaltoimikuga tutvumise ja süüdistatava küsitlemise tulemina kujuneva veendumuse järgi. Järelikult on kokkuleppemenetluses madalam tõendmaisstandard kui üldises

---

²⁸ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 376 – 377.

menetluses, see aga ei tohiks tähendada seda, et kokkuleppemenetluses puudub püüdlus tõde välja selgitada. Kohus peab tõendite hindamisel arvestama, et ühelgi tõendil ei ole ette kindlaksmääratud jõudu ning tõendeid tuleb hinnata kogumis siseveendumuse kohaselt, hoolimata sellest, et kokkuleppemenetluses kohtuotsuses kohus ei pea tulenevalt KrMS-i sätetest (§ 249) esitama kuriteo faktiliste asjaolude tuvastatust näitavat põhjust.²⁹

Kuna aga kokkuleppemenetluses on kohtu roll üsnagi minimaalne, st et kohus sisuliselt ainult kinnitab kokkuleppe, siis tundub taoline tegevus formaalsusena, mitte aga õigusemõistmisena.

Sellise KrMS-i seadusliku regulatsiooniga aga ei ole hiljem menetlusosalistel võimalik jälgida millistele asjaoludele tugines kohus, kui leidis, et kohtu alla antud isik on talle süüks arvatavas teos süüdi, kuigi ausa ja õiglase kriminaalmenetluse pritsiibist tulenevalt peab kohus otsust tehes näitama need asjaolud, mis tõendavad süüdistatava süüd talle süüks arvatavas süüteos.

Kui kohus ei aktsepteeri kokkulepet, siis tuleb kohtul see tagasi lükata tervikuna, sest kohtul puudub võimalus kokkuleppemenetluses kohtuotsuse tegemisel kõrvale kalduda kokkuleppes märgitust. Selline tingimus annab süüdistatavale kindlustunde, et kokkuleppemenetluses ei saa kohus mõista rangemat karistust sellest, milles on omavahel kokkuleppinud prokurör, süüdistatav ja tema kaitsja. Selline olukord kinnitab aga töö autori seisukohta, et kokkuleppemenetluses on prokurör see kes hindab tõendeid juba kokkuleppe tegemisel, et isik on talle süüks arvatud süüteos süüdi ning tema poolt pakutud karistus on süüdistatavale õiglane teo eest mis ta toime on pannud. Siinjuures autor arwab, et selline prokuröri tegevus on õigusemõistmise sugemetega ning kinnitust saab veendumus, et kohtu tegevus on formaalne, st eelneva prokuröri ning süüdistatava ja kaitsja vahelise kokkuleppe kinnitamine.

---

²⁹ E. Kergandberg, M. Sillaots. 2006. Kriminaalmenetlus. Tallinn, lk 378.

3 EUROOPA LIIDU ÕIGUSE JA EUROOPA INIMÕIGUSTE KONVENTSIOONI SIDUVUS EESTI ÕIGUSKORRAS

Eesti Vabariik liitus Euroopa Nõukoguga ning allkirjastas Euroopa inimõiguste konventsiooni 14. mail 1993 ja Riigikogu ratifitseeris selle 13. märtsil 1996, siduvaks Eestile muutus ratifitseerimine 16. aprillil 1996. kuna rahvusvahelistel lepingutel puudub tagasiulatav jõud, siis rakendus konventsioon Eestis sündmuste ja faktide suhtes, mis leidsid aset pärast 16. aprilli 1996.³⁰

Selle, millisel kohal asetsevad rahvusvahelised lepingud Eesti õiguses, määratleb ära Eesti vabariigi põhiseaduse § 123 lg 1, mis ütleb, et Eesti Vabariik ei sõlmi välislepinguid, mis on vastuolus põhiseadusega. Sama paragrahvi teine lõige sätestab, et kui seadused või muud aktid on vastuolus Riigikogu poolt ratifitseeritud välislepingutega, kohaldatakse välislepingu sätteid. Kuna Eesti on Euroopa Liidu liikmesriik, siis tuleb Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaldamisel arvestada liitumislepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi. Järelikult on sõlmitud rahvusvahelised lepingud, sealhulgas Euroopa inimõiguste konventsiooni sätted, vastuolude korral siseriikliku seaduse sätete suhtes ülimuslikumad.³¹

Riigikogu on Euroopa inimõiguste konventsiooni ratifitseerinud sellekohase seaduse vastuvõtmisega, seeläbi on Euroopa inimõiguste konventsioonist saanud Eesti õiguse osa, olles samamoodi kehtiv õigus nagu iga muu seaduseandja ehk Riigikogu kehtestatud õigus (seadus). Järelikult tuleb Eesti kohtutel ning teistel õigusasutustel konventsiooni teksti oma õigusotsustes otse kohaldada.³²

Kõige suuremat tähelepanu tuleb Eestis kriminaalmenetlust läbi viies pöörata Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklile nr 6, mis sätestab õiguse õiglasele kohtupidamisele tsiviil- ja kriminaalasjades, tagades nii sisulise kohtuliku arutamise ausa lahendamise.

---

³⁰ R. Maruste, T. Sillaots. 1999. Euroopa inimõiguste konventsioon ja Inimõiguste kohus. Lühitutvustus. Tallinn, lk 12.

³¹ Samas.

³² Samas, lk 13.

Artikli punkt 1 sätestab õiguse õiglasele ja avalikule asja arutamisele õigusemõistmise volitustega instantsis nii tsiviil- ja kriminaalasjus ehk igapähele on temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamise korral õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis.

3.1 Kriminaalsüüdistuse mõiste Euroopa Inimõiguste Konventsiooni mõttes

Konventsiooni artikkel 6 kasutab sellist mõistet nagu kriminaalsüüdistus, mida konventsiooniga ühinenud riigid on erinevalt sisustanud. Seetõttu on konventsiooni kohaldamisel Inimõiguste kohtus kasutusel kriminaalsüüdistuse mõiste, mis võib erineda konventsiooni liikmesriigis omaksvõetud mõistest. Kuna karistusseadustikus on toodud lisaks kuritegudele ka väärted, siis tuleks enne konventsioonis toodud õiguste kohaldamisel kriminaalmenetluses vaadata, milline on kriminaalsüüdistus Euroopa inimõiguste konventsiooni mõttes.

Uno Lõhmus on oma raamatus „Inimõigused ja nende kaitse Euroopas“ viidanud kohtuasjale *Engel jt vs Holland (1976)*³³, mille arutamisel nimetas Inimõiguste kohus kolm kriteeriumit, millele tuginedes on võimalik otsustada, kas tegemist on kriminaalsüüdistusega artikli 6 mõttes. Nendeks on õigusrikkumise klassifikatsioon riigi seaduste järgi, õigusrikkumise olemus ning teo toimepanijat ootava karistuse iseloom ja raskus, sellised sõnastused on eelnevalt väljatöötatud kriteeriumitele antud hilisemates otsustes, nt *Lauko vs Slovakkia (1998)*.³⁴

Esimene kriteerium arvestab rikutud normi kohta siseriiklikus õigussüsteemis, st tähendab, et siseriiklikult kuriteoks tunnistatud teo suhtes on EIÕK-i artikkel 6 kahtlusteta kohaldatav. Seaduserikkumiste, mis ei ole tunnistatud kuriteoks või mis on

---

³³ *Engel jt vs Holland (1976)*.

³⁴ *Lauko vs Slovakkia (1998)*.

dekriminaliseeritud, nende puhul tuleb kohtul uurida liikmesriigi seadusi ning tõlgendab neid teise ja kolmanda kriteeriumi abil.³⁵

Käesoleva töö autor leiab, et arvestades töö uurimuse aluseks olevaid süütegusid, tapmine ja röövimine, mis on karistusseadustiku kohaselt käsitletavat kuritegudena, siis puudub töös vajadus pikemalt sisustada kriminaalsüüdistuse teist ja kolmandat kriteerium.

Kuna kriminaalsüüdistuse teine ja kolmas kriteerium võimaldavad mõningatel juhtudel väärtegedeks tunnistatud süütegusid käsitleda EIÕK mõistes kriminaalsüüdistusena ja tagada seeläbi väärtegede menetlemisele EIÕK artiklist 6 tulenevaid õigusi, millest tuleb juttu allpool, siis tuleks käesoleva töö autori arvamusel nendest rangelt kinni pidada raskete isikuvastaste süütegude puhul, eriti juhul, kui kriminaalasja arutatakse kohtus lihtmenetluse raames, mis võimaldab kriminaalasja lahendada ökonoomsemalt ning kus tõendamisstandard on mõnevõrra madalam kui üldmenetluses.

3.2 Euroopa inimõiguste konventsiooni artikkel 6 – Õigus asja õiglasele arutamisele

Õigus õiglasele kohtulikule arutamisele on demokraatlikus ühiskonnas üks olulisemaid õigusi, mis tagab ka teiste inimõiguste reaalse kaitse ning mis tagavad sisulise kohtuvaidluse ausa lahendamise. EIÕK-s on see õigus ja sellest üldisest õigusest tulenevad õiglase kohtuliku arutamise põhimõtted kirjas artiklis 6.³⁶

3.2.1 Õiglase kohtuliku arutamise tingimused

Minimaalsed õigused on õigused, mis sisalduvad üldises õiguses õiglasele kohtulikule arutamisele, mida tuleb tagada kõigis konventsiooniga ühinenud riikides. Minimaalseteks on neid õigusi nimetatud seetõttu, et riigid võivad lisaks neile ette näha veel lisatagatise,

---

³⁵ U. Lõhmus. 2003. Inimõigused ja nende kaitse Euroopas. Tartu, lk 145 - 146.

³⁶ Samas, lk 140.

mis kindlustaksid tõeliselt õiglase kohtuliku arutamise. Artiklis 6 ettenähtud protsessuaalsed õigused, võib jaotada kaheks: a) selgesti väljendatuteks ning b) sõnaliselt mitte väljendatuteks õigusteks.³⁷

a) selgesti väljendatud õigused

EIÕK-i artiklis 6 on selgesti väljendatud järgmised õigused – õigus asja arutamisele mõistliku aja jooksul, õigus asja arutamisele sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusmõistmise volitustega institutsioonis, õigus asja avalikule arutamisele, õigus kohtuotsuse avalikule kuulutamisele, õigus minimaalsetele tagatistele, mis kindlustavad õiglase kriminaalmenetluse, ehk süütuse presumptsioon, süüdistatava õigus saada arusaadavas keeles üksikasjaliku teavet tema vastu esitatud süüdistuse iseloomu ja põhjuste kohta, õigus saada piisavalt aega ja võimalusi kaitseks ettevalmistamiseks, õigus kaitsta end ise või kaitsja abi kasutades, õigus küsitleda tunnistajaid, õigus kasutada tõlgi abi.³⁸

Viimastena nimetatud õigused, mis sisaldavad endas mitmeid tagatiseid õiglase kriminaalmenetluse tagamiseks, on tagatud ka Eesti KrMS-i erinevate sätetega ning neid kõiki tuleks kohaldada ka lihtmenetlusi läbi viies. Kuigi lühimenetluse puhul ei keela seadus *expressis verbis* tunnistajaid, eksperte üle kuulamast aga kohtupraktika seda ometi rakendab.

Kontrollida kriminaalasja arutamise mõistliku aja jooksul kinnipidamist, on üsnagi raske, kuna mõistliku aja definitsiooni, kui sellist Eesti õigusruumis kehtivatest seadusaktidest, sealhulgas ka põhiseadusest ning EIÕK-st, ei leia. Varem olid Eesti menetlusseadustikes ettenähtud menetlustähtajad, mille eesmärgiks oli vähendada kohtuasjade venimist. Hetkel kehtivast KrMS-st selliseid menetlustähtaegu enam ei leia, välja arvatud vahialustega seonduvates kriminaalasjades. Seega on jäänud mõistliku aja sisustamine kohtupraktika pädevusse.

---

³⁷ U. Lõhmus. 2003. Inimõigused ja nende kaitse Euroopas. Tartu, lk 147.

³⁸ Samas.

U. Lõhmus oma raamatus „Inimõigused ja nende kaitse Euroopas“ on asunud seisukohale, et mõistliku aja põhimõtet ei tohigi asendada fikseeritud tähtaegadega menetlusseadustikes vähemalt kahel põhjusel. Esiteks ei suuda kohtud suure töökoormuse tõttu nendest tähtaegadest kinni pidada, teiseks ei tohiks kohtuasja arutamise kiirus olla omaette väärtus.

Siinkohal nõustub töö autor eelpool toodud seisukohtadega, kuna iga kriminaalasi on erinev ning erineva raskusastmega, järelikult ei ole võimalik kiirustades kriminaalasi kohtulikult uurida põhjalikult ning kohtuotsused ei pruugi teenida sellisel juhul ei õiguse ega õigluse eesmärki.

Inimõiguste kohus on mõistliku aja sisustamisel ja kontrollimisel juhindunud kohtupraktikas väljatöötatud järgmistest kriteeriumitest – kohtuasja keerukusest, kaebuse esitaja käitumisest protsessis, ametivõimude, eriti kohtu käitumisest ning kaebaja jaoks kaalul olevatest hüvedest.³⁹

Vaadates neid kriteeriume võib teha järelduse, et mõistliku aega tuleb hinnata iga kriminaalasi puhul eraldi, võttes arvesse keerukust ning muid asjaolusid. Mõistliku aja hindamisel puudub igasugune ajaline kriteerium, millele tuginedes tuleb otsustada, kas kriminaalasi on menetletud mõistliku aja jooksul või mitte.

Käsitletava põhimõtte eesmärgiks on lõpetada kohtuotsusega ebakindel olukord mõistliku aja jooksul, millesse isik on sattunud esitatud kriminaalsüüdistuse tõttu, tagades nii ka isiku enda huvid ning õiguskindluse. Õigusemõistmine peab olema tagatud viivitusteta, nii et oleksid tagatud selle efektiivsus ning usaldusväärsus. Tuginedes eelnevale saab teha järelduse, et riik ei saa pikaks veninud kohtupidamist vabandada protseduuriliste või muude puudustega oma kohtusüsteemis, kuna igal riigil on kohustus korraldada kohtusüsteem selliselt, mis võimaldab kinni pidada Euroopa Inimõigust konventsiooni artiklis 6 toodud nõuetest.⁴⁰

Sellise Inimõiguste kohtu seisukoha on ka R. Maruste oma raamatus „Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse“ välja toonud viidates kohtuasjale Zimmermann ja

---

³⁹ U. Lõhmus. 2003. Inimõigused ja nende kaitse Euroopas. Tartu, lk 170.

⁴⁰ Samas, lk 165.

Steiner vs Šveits, kus kohus on öelnud, et **ainult** riigile omistatavad venitamised võivad olla aluseks mõistliku aja nõude rikkumise kvalifitseerimiseks.⁴¹

Mõistliku aja alguseks kriminaalasjades peetakse hetke, kui isiku suhtes on alustatud menetlust, ehk hetkest, kui ta võeti vahi alla ning teatati tema suhtes kriminaalmenetluse alustamisest, või ajast, kui tema suhetes alustati eeluurimine. Mõistliku aja hulka kuulub ka apellatsioonimenetlus ning mõistliku aja arvestamine lõpeb üldjuhul kohtuotsuse jõustumisel, ehk kui isik on ammendanud korralised edasikaebe võimalused.⁴²

Õigus asja arutamisele sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis, on tagatud Eesti õiguses põhiseaduse § 146, mis sätestab, et õigust mõistab ainult kohus, kes on oma tegevuses sõltumatu. Mõistet sõltumatu, aga ei ole põhiseaduses ega konventsioonis sisustatud, kuid U.Lõhmus oma raamatus „Inimõigused ja nende kaitse Euroopas“ on viidanud Inimõiguste kohtu 1971.a Ringeinsen'i asja lahendile, kus Inimõiguste kohus leidis, sõltumatus tähendab sõltumatust täitevvõimust ning protsessiosalistest. Erapooletus aga tähendab, et kohus teeb otsuse ainult objektiivsete argumentide põhjal, mis on talle esitatud kohtupidamise käigus, järelikult tähendab see eelarvamuste puudumist protsessi poolte ja vaidluse suhtes. KrMS-i § 49 võimaldab kohtuniku taandada, kui kohtumenetluse pooltel on tekkinud põhjendatud kahtlus, et kriminaalasja menetlemisel osalev kohtunik võib olla erapooletu.⁴³

Kuna Eestis mõistab seaduse alusel õigust kohus, kes on sõltumatu ning erapooletu ning on seadusega tagatud kohtuniku taandamine kriminaalmenetluses, siis võib öelda, et see õigus on Eestis õiglase õigusemõistmise tagamiseks täidetud. Samas aga kui kokkuleppemenetluses on kohtu funktsiooniks eelnevalt sõlmitud kokkuleppe kinnitamine, siis tekitab antud eeltoodud aspekt mõningaid kõhkli.

Õigus asja avalikule arutamisele tähendab, et üldjuhul tuleb korraldada kohtuistung ning asja arutada suuliselt tingimustes, mis tagavad avalikkusele võimaluse protsessi jälgida.⁴⁴

---

⁴¹ Zimmermann ka Steiner vs Šveits (1983).

⁴² R. Maruste. 2004. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse. Tallinn, lk 312.

⁴³ U. Lõhmus. 2003. Inimõigused ja nende kaitse Euroopas. Tartu, lk 155.

⁴⁴ Samas.

Eestis on kohtuistungil avalikkus reguleeritud KrMS-i § 11, mis sätestab lisaks kohtuistungil avalikkusele ka kohtuistungil avalikkuse ning talletamise piiramise ning KrMS-i § 15 sätestab, et I astme kohtulahend võib tugineda üksnes tõenditele, mida on kohtulikult arutamisel suuliselt esitatud ja vahetult uuritud ning mis on protokollitud.

Lühi- ja kokkuleppemenetlusi reguleerivad sätted KrMS-s aga ei võimalda kohtulikult arutamisel kõiki kohtueelses menetluses kogutud tõendeid suuliselt ja vahetult kontrollida. Lühimenetlust kohaldades võivad kohtuistungil osalevad kohtupooled tugineda üksnes kriminaaltoimiku materjalidele, st uurida ja avaldada on võimalik ainult kirjalike tõendeid. Suuliselt esitamata jäävad isikulised tõendid (tunnistajate ja ekspertide ütlused), mis on töö autori seisukohast raskete isikuvastaste süütegude menetlemisel üsnagi olulised, kuna isikulised tõendid annavad ülevaate ja võimaldavad seostada muid tõendeid uuritava süüteoga. Isikuliste tõendite puhul on võimalik kõrvutada neid teiste tõenditega ning välja selgitada, kas tõendid on usaldusväärsed või mitte. Tulenevalt lühimenetluse seaduslikust regulatsioonist on lühimenetluses ainukeseks vahetult ja suuliselt kontrollitud isikuliseks tõendiks süüdistatava ütlused, kui kohus peab vajalikuks süüdistatavat üle kuulata või kui süüdistatav ise seda taotleb.

Samuti ei ole tõendite vahetu ja suuline kontrollimine kohtuistungil võimalik kokkuleppemenetluse kohaldamisel, sest kokkuleppemenetluses otsustab kohus tõendamiseseme asjaolude olemasolu või puudumise üle, tuginedes **ainult** kriminaaltoimikus olevatele materjalidele. Kui kohus peaks kahtlema tõendamiseseme asjaolude olemasolus, siis kohtul on võimalus süüdistatavat üle kuulata. Kahtluse puudumisel selgitab kohus kohtuliku arutelu käigus süüdistatavalt küsides välja ainult kokkuleppe koostamise asjaolud.

Tuginedes eeltoodule võib teha järelduse, et lühi- ja kokkuleppemenetluse kohtulahendite tegemisel ei tugine kohus ainult suuliselt ja vahetult kontrollitud tõenditele, vaid enamasti kirjalikele tõenditele. Seeläbi aga jääb täitmata lihtmenetluste kohaldamisel üks osa õigusest asja avalikule arutamisele, KrMS-i üldosa norm – kohtuliku arutamise suulisuse tingimus. Kui KrMS-i üldosa ja erinormi vahel tekib vastuolu, siis tuleb seaduse rakendamisel tugineda KrMS-i erinormile. Kuid kui Eesti siseriikliku õigust reguleeriva ja

välilepingu vahel tekib vastuolu, ehk siis KrMS lubab lihtmenetluste raames kõrvale kalduda suulisuse ja vahetuse printsiibist ja EIÕK ütleb, I astme kohtu kohtuistungil kontrollitakse suulisel arutamisel teo asjaolud, siis järelkult tuleb lihtmenetluste kohaldamisel sellest EIÕK-st tulenevast nõudest kinni pidada, hoolimata KrMS-i erinormist, mis paneb rõhku kirjalikule menetlusele.

EIÕK mõistes tähendab õigus kohtuotsuse avalikule kuulutamisele seda, et nii kinnise kui ka avaliku kohtuistungil kohtu otsus tuleb kuulutada avalikult ning kättesaadav avalikkusele, mitte ainult menetlusosalistele.⁴⁵

Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 24 sätestab, et kohtuotsus kuulutatakse avalikult, kuid kohtuotsuse võib jätta avalikult kuulutamata juhul, kui seda nõuab alaealise, abielupoole või kannatanu huvid. Puudub seaduslik regulatsioon selle kohta, et lihtmenetluste kohaldamisel tuleks toimida teisiti..

b) Sõnaliselt väljendamata õigused

EIÕK-i artiklis 6 on selgesti sõnaliselt väljendamata järgmised õigused – õigus pöörduda kohtusse, õigus olla kohal asja arutamisel võistlevas protsessis, õigus poolte võrdsusele, õigus ausale tõendite esitamisele, õigus risküsitlemisele, õigus põhistusega kohtuotsusele.⁴⁶

Õiguse pöörduda kohtusse laieneb kriminaalmenetlusele seetõttu, kuna kriminaalmenetluses tähendab see süüdistatava õigust, et tema vastu esitatud süüdistust arutaks kohus.⁴⁷

Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 15 sätestab, et igal ühel on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse, selle õiguse tagab ka EIÕK.

---

⁴⁵ U. Lõhmus. 2003. Inimõigused ja nende kaitse Euroopas. Tartu, lk 162 – 163.

⁴⁶ Samas.

⁴⁷ Samas.

EIÕK-s sõnaliselt mitte väljendatud õigus, õigus olla kohal asja arutamisel võistlevas menetluses, on tagatud Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 24, mis sätestab, et igal on õigus olla oma kohtuasja arutamise juures. Vaadates KrMS-i sätteid, mis reguleerivad nii lühikui ka kokkuleppemenetluse kohtuliku arutamist, siis ka nende sätetega on tagatud süüdistatava õigus viibida kohtulikul arutamisel. Võistlev menetlus aga eeldab kohtupoolte võrdset võimalust ja õigust oma seisukohtade esitamiseks ning vastaspoole esitatud argumentide ja tõendite kommenteerimise võimalust. Kuid kokkuleppemenetluse kohaldamisel puudub selline võimalus, kuna KrMS-i sätteid, mis reguleerivad kokkuleppemenetlust ei näe ette võimalust kohtupooltel kohtuliku arutamise käigus esitada tõendeid ning argumente tõendite kohta.

Süüdistatav nõustudes kokkuleppemenetlusega loobub sellisest kaitseõigusest. Lühimenetluse kohaldamisel on kohtupooltel olemas võimalus kohtutoimikus olevate kirjalike tõendite üle argumenteerida, kui tõendid on kohtulikul arutamisel avaldatud. Järelikult on selle õiguse tagamine lühi- ja kokkuleppemenetluse puhul osaline.

Õigus ausalt esitada tõendeid tuleneb õigusest võistlevale menetlusele. Lühi- ja kokkuleppemenetluste puhul ei ole võimalik kohtuliku arutamise käigus kohtupooltel esitada täiendavaid tõendeid, kuna KrMS-i sätteid seda ei võimalda.

Lühimenetluse kohaldamisel on võimalik kohtuliku arutamise käigus süüdistatavat risküsitleda ka siis, kui süüdistatav ise ei taotle enda üle kuulamist. Kokkuleppemenetluse kohaldamisel see võimalik ei ole, sest vastav regulatsioon KrMS-s puudub. Menetlusosaliste küsitlemise võimalus on KrMS-i sätete kohaselt võimalik ainult kohtul. Järelikult ei saa EIÕK-st tulenevat õigust, õigus risküsitlusele, tagada kokkuleppemenetluse kohaldamisel.

Õigus põhistatud otsusele võimaldab menetlusosalistel ning avalikkusel teada saada kohtuotsuse põhjuseid ning annab süüdistatavale võimaluse otsus edasi kaevata kõrgemasse kohtusse.⁴⁸

---

⁴⁸ U. Lõhmus. 2003. Inimõigused ja nende kaitse Euroopas. Tartu, lk 179.

Tuginedes KrMS-i § 318 lg-le 3, mis sätestab, et apellatsiooni ei ole võimalik esitada süüdistataval õigeksmõistva kohtuotsuse peale ning kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsuse peale, väljaarvatud juhul, kui tegemist on lihtmenetlust reguleerivate menetlusnormide rikkumisega. Järelikult saab süüdistatav apellatsiooni esitada lühimenetluse korral süüdimõistva kohtuotsuse peale ja kokkuleppemenetluses ainult menetlusnormide rikkumise peale ning kasutada õigust edasi kaevata lihtmenetluste puhul ainult osaliselt.

4 LÄBIVIIDUD UURIMUSE ANALÜÜS

Lõputöö raames läbiviidud uurimus seisneb raskete isikuvastaste kuritegude kriminaaltoimikute kohtuistungite protokollide analüüsimises, mille menetlemiseks on ajavahemikul 01.01.2004 – 31.12.2006 kasutatud lühi- ja kokkuleppemenetlust. Järgnevalt teeb töö autor kokkuvõtte Harju Maakohtu Liivalaia ja Tartu mnt kohtumajade kriminaaltoimikute analüüsist ning selle tulemustest.

4.1 Uurimuse kirjeldus

Püstitatud probleemid:

- kas raske isikuvastastase kuriteo kohtulikus menetluses on kohane loobuda tõendite vahetust ja suulisest uurimisest ja nende protokollimisest;
- kas lihtmenetlustes lahendatavates kriminaalasjades kokku hoitud aeg on korrelatsioonis materiaalõigusliku tõe tuvastamisega

Probleemide tõestamiseks või ümberlukkamiseks uuris autor Harju Maakohtu Liivalaia ja Tartu mnt kohtumajades asuvates kriminaaltoimikutes sisalduvaid kohtuistungite protokolle, millede paremaks analüüsimiseks koostas töö autor vastavad tabelid (vt lisa 1 ja 2). Uuringu aluseks olid raskete isikuvastaste süütegude nagu tapmine (KarS §113) ja röövimine (KarS § 200) 28 kriminaaltoimikutes sisalduvad kohtuistungite protokollid.

Lühi- ja kokkuleppemenetluste kohtuistungite protokollide ja kohtuotsuste analüüsimine annab töö autorile objektiivse ülevaate sellest, kas lühi- ja kokkuleppemenetluste kohaldamine tapmiste ja röövimiste puhul tagab kriminaalmenetluse kohaldamise mõistliku aja jooksul. Kas lihtmenetluste raames menetletavate raskete isikuvastase süütegude puhul on vajalik võistlevuse printsiibi täies ulatuses rakendamine ning kui oluline on kohtuliku arutamise suulisus ja vahetus raskete isikuvastaste süütegude menetlemisel süüdimõistva otsuse tegemisel. Kas lihtmenetluste kohtuliku uurimise käigus

häälbimine vahetust ja suulisest uurimisprintsiihist, võimaldab materiaalõigusliku tõe tuvastamise, mis võimaldab isiku süüdi mõista tapmises või röövimises.

4.2 Uurimuse analüüs ja tulemused

Harju Maakohtu Liivalaia ja Tartu mnt kohtumajades asuvatest raskete isikuvastaste süütegude kriminaaltoimikute kohtuistungite protokollidest kogutud andmeid analüüsid sai töö autor järgmised tulemused, milledele tuginedes on võimalik anda hinnang lõputöös püstitatud problemaatikale.

Järgneva tabeli abil annab töö autor ülevaate sellest, mitmel korral lühimenetluses süüdimõistva kohtuotsusega kriminaalasjas kohus avaldas ning uuris vahetult ja suuliselt prokuröri/kaitsja taotlusel kohtueelses menetluses kogutud tõendeid.

Tabel 1. Lühimenetluses tõendite avaldamise viisid kohtulikul uurimisel

Tõendite avaldamise viis	Mitmel korral avaldati tõendeid sellisel viisil
Tõendeid esitati vahetult ja suuliselt	2
Toimiku materjalid avaldatud	7
Toimiku materjalid avaldatud (lisatud ka toimiku leheküljed/tõendi liik)	2
Avaldatud tõendite kohta puudus märke	2
Tõendid avaldatakse vajadusel	1

Tabelist nr 1 on näha, et vaid kahel korral lühimenetluses kohtuliku uurimise käigus avaldati ja uuriti kohtus kohtueelses menetluses kogutud tõendeid, st prokuröri/kaitsja taotlused kohus avaldas need. Tõendite kohta andsid arvamuse peale prokuröri ka süüdistatav, kaitsja ning kanntanu. Kahel korral oli kohtuistungite protokollid tehtud märke, et tõendid on avaldatud, sinna juurde lisatud ka toimiku leheküljed, näitamaks milliseid tõendeid avaldati. Kõige enam, seitsmel korral, loeti avaldatuks tõendid, kuid puudus märke, millised tõendid avaldati ja millisel viisil prokurör/kaitsja taotles kohtul tõendi uurimisel see avaldada (kas ainult nimetati tõendi liik ja paluti avaldada või avaldati ka

tõendi sisu). Kahel korral on kohtulikul uurimisel jäetud toimiku materjalid avaldamata, st puudus märged, et prokurör/ kaitsja oleks kohtult taotlenud tõendite avaldamist. Ühel korral on prokurör leidnud, et tõendite avaldamist taotleb ta kohtult vajaduse tekkimisel. Antud juhul asus prokurör seisukohale, et kuna süüdistatav on täielikult süüd tunnistanud talle süüks pandava süüdistuse osas kohtuliku uurimise käigus, siis puudub vajadus kohtueelse uurimise käigus kogutud süüdistatava süüd kinnitavate kirjalike tõendite avaldamiseks.

Tabelist 1 on välja jäetud need 14 kriminaaltoimikut, kus kohtulahend tehti kokkuleppemenetluses. Kokkuleppemenetluses kohtulikul arutamisel toimub tõendite vahetu ja suuline uurimine juhul, kui kohus pärast kriminaaltoimikuga tutvumist ning süüdistatava ülekuulamist jõuab veendumuseni, et seda on vaja teha. Antud uurimise käigus selgus, et kohus ei pidanud kordagi vajalikuks prokuröri ja süüdistatava ning tema kaitsja vahel sõlmitud kokkuleppe kohtulik arutamisel vajalikuks kohtueelse uurimise käigus kogutud tõendite vahetut uurimist kohtus.

Tabelis 2 on toodud andmed selle kohta, kui kaua ajaliselt kestis kohtulik arutamine, sh tõendite avaldamine ja uurimine, mille tulemusena kohtu alla antud süüdistatav lühi- või kokkuleppemenetluses mõisteti süüdi teise isiku tapmises või röövimises.

Tabel 2. Kohtuliku arutelu ajaline kestvus lühi- ja kokkuleppemenetluses.

Ajaline kestvus	Mítmel korral kohtulik arutelu kestis nii kaua	
	Lühimenetlus	Kokkuleppemenetlus
10 – 15 minutit	-	2
20 – 25 minutit	1	4
30 – 35 minutit	2	-

Kuna paljudel juhtudel oli kohtusitungi protokollis märgitud kogu kohtumenetluse aeg, st protokollis märgitud ajavahemiku jooksul viidi läbi kriminaalasja kohtulik arutamine, võeti vastu kohtuotsus ning kuulutati kohtuotsus avalikult, siis need tulemused on tabeli 2 koostamisel välja jäetud. Kuna nendes protokollides olevate aegade põhjal ei ole võimalik kindlaks teha kui kaua kestis lühimenetluses kohtulik arutelu ja kokkuleppemenetluses kokkuleppe arutamine.

Tabelis 2 toodud andmetest lähtudes on näha, et teise isiku tapmises kohtu alla antud süüdistatav on lühimenetluse käigus süüdi mõistetud kõige kiiremini peale 20 - 25 minutilist kohtulikku arutelu. Kahel korral kulus kohtul 10 kuni 20 minutit veendumaks, et prokuröri ja süüdistatava ning tema kaitsja vahel sõlmitud kokkuleppe on seaduslik ja et süüdistatav on kokkuleppe sõlmimisel väljendanud oma tõelist taht. Ühel korral nii lühimenetluses kui ka neljal korral kokkuleppemenetluses kestis kohtulik arutelu 20 kuni 25 minutit.

Tulenevalt KrMS eriosa sätetest, mis võimaldavad kohtuliku arutamisel rakendada ainult ühte võistleva menetluse elementi – lühimenetluses süüdistatava ülekuulamist risküsitluse abil, siis järgnevalt annab töö autor ülevaate sellest, mitmel korral kuulati süüdistatavaid üle nendes 14 kriminaalasjas, mida uuriti töö uurimusliku osa läbi viimisel.

Vaadates Lisas 2 toodud kohtuistungide protokollide kohtuliku uurimist kajastavat tulp, siis sellest nähtuvalt kuulati süüdistatav lühimenetluses kohtuliku uurimise käigus prokuröri, kaitsja ja kohtu poolt üle üheksal korral. Millest kolmel korral ei andnud süüdistatavad ütlusi toimepandud teo kohta, vaid selgitasid oma hetkelist eluolukorraldust, teo toimepanemise põhjust, peatumata süüks pandava süüteo asjaoludel, või vastasid paarile üldisele, mitte sisulisele (töö autori arvates) toime pandud teo asjaolule.

Kokkuleppemenetluse seaduslik regulatsioon ei võimalda kohtuliku uurimise käigus prokuröril või kaitsjal süüdistatavat üle kuulata, ainult kohtul on võimalus süüdistatava käest küsida, kuidas toimus kokkuleppe sõlmimine, kas süüdistatav jääb selle kokkuleppe juurde ning kas see oli tema vaba tahe.

Uurimuse läbiviimiseks kasutatud kriminaaltoimikute analüüsist selgus, et kohus küsis süüdistatavalt täiendavaid küsimusi ainult ühel korral. Seejuures on oluline tähelepanek, et täiendavad küsimused ei puudutanud süüdistatava poolt toime pandud süüteo asjaolusid, vaid seda, kas süüdistatav saab aru, mida tähendab koolis käimise kohustus (vt LISA 1 toimiku nr 1-06-3966).

4.3 Uurimuse tulemusena tehtavad järeldused püstitatud probleemide kohta

Uurimuse tulemuste ja analüüsi põhjal on võimalik teha järeldus, et kohtumenetluse osapooled ei kasuta lühi- ja kokkuleppemenetluste kohaldamisel maksimaalselt ära neid KrMS-i eriosa sätetest tulenevaid võimalusi kontrollimaks kohtuliku arutelu käigus, kas kohtueelses menetluses kogutud tõendid kinnitavad või ei kinnita kohtu alla andud isiku süüd teie isiku tapmises või röövimises.

Tulenevalt seadusest on see võimalus olemas, kuna lühimenetluses ei keela seadus kutsuda tunnistajaid ja eksperte kohtusse ja neid üle kuulata.

Jättes seeläbi tagamata ka EIÕK-i artiklist 6/3d tuleneva õiglasele ja ausale kriminaalmenetlusele omase elemendi, so võimalust süüdistataval küsitleda ise või lasta küsitleda süüdistuse tunnistajaid ja saavutada omapoolsete tunnistajate kohalekutsumine ja nende küsitlemine süüdistuse tunnistajatega võrdsetel tingimustel.⁴⁹

Selline printsiip peaks kehtima kõigile kohtumenetlustele, kaasa arvatud lihtmenetlustele, kuna ka kohtueelses menetluses ei toimi meil selline aspekt, kus menetluse ajal oleks kahtlustataval võimalus antud õigust realiseerida.

Analüüsi tulemusel saab järeldada veel järgnevat:

Uurimuse tulemuste põhjal nähtus, et raskete isikuvastaste süütegude menetlemisel lühimenetluses ei kasutata kohtulikul uurimisel aktiivselt KrMS-i eriosa sätetest tulenevat õigust kuulata üle süüdistatavat talle süüks arvatava süüteo asjaolude kohta. Seda kinnitab uurimuse läbiviimisel selgunud asjaolu, et lühimenetluses kuulati üle süüdistatavaid vaid üheksal korral.

Samuti nähtub uurimuse tulemustest, et lühimenetluste kohtulikul arutamisel avaldatakse ja uuritakse kohtulikul arutamisel kohtueelses menetluses kogutud tõendeid süüvimata nende sisusse. Tõendite analüüs ja sellest tulenev hindamine eesmärgiga, kas kohtueelses

---

⁴⁹ Riigikohus. Euroopa inimõiguste Kohtu Teatmik. <http://www.nc.ee/?id=535> 24.05.2006.

menetluses kogutud tõendid kinnitavad kohtu alla antud isiku poolt toime pandud tegu ja seovad teda sellega ja kas isik on toime pandud teos ka süüdi, jääb autori arvates üsnagi pinnapealseks. Siinjuures võiks nimetada taolist tegevust kriminaaltoimikus olevate tõendite konstateerimiseks, et need on olemas, kuid ei midagi enam. See tähendab seda, et ei lähtuda tõenditeooria seisukohtadest ega soovistest ning kohtulik tegevus on sisustatud enamasti prokuröri poolt vastava kokkuleppe kinnitamisega.

Kuigi jah, selline kohtulik tegevus on seadusandja poolt seadusjõuga tagatud ja lubatud, kuid kas see on ka õige ja õiglane raskete isikuvastaste kuritegude menetlemisel, on autori arvates küsitav.

Töö autori arvates, ei saa lugeda põhjalikult kontrollitud tõenditeks tõendeid, mille kohta kohtuistungis on märge, et kohtueelses menetluses kogutud tõendid on avaldatud kohtuliku arutelu käigus. Suures enamuses (7-1 korral 14-st) uurimuses kasutatud lühimenetluse kohtuistungite protokollid sisaldasid just sellist märget. Esiteks ei võimalda sellise märkega kohtuistungis protokoll anda ülevaadet, millistele tõenditele võib kohus oma otsuse tegemisel tugineda.

Teiseks tundub töö autorile suhteliselt võimatu, et kohtueelses menetluses kogutud tõendid avaldatakse ja uuritakse kohtuliku arutelu käigus piisava põhjalikkusega. Kui võtta arvesse, et uurimuses kasutatud kriminaaltoimikute analüüsi põhjal kestab lühimenetluses kohtulik arutamine keskmiselt 25 kuni 30 minutit. Töö autori arvates on keeruline kohtulikul arutelul niivõrd lühikese ajaga tuua välja tõendi sisuline külg ning samas ka näidata ära, millist asjaolu avaldatud tõend täpselt uuritavas kriminaalasjas tõendab, neid omavahel võrrelda, analüüsida ja hinnata.

Samuti kinnitab autori arvamust see, et tõendeid lühimenetluses ei uurita raskete isikuvastaste süütegude menetlemisel piisava põhjalikkusega, kuna uurimusele tuginedes kahe kriminaalasja puhul ei kajastanud kohtuistungis protokollid üheski aspektis uuritud tõendeid, st neid polnud ka kohtulikul arutamisel avaldatud mitte. Ühel korral ei pidanud prokurör tõendite avaldamist ja uurimist kohtulikul uurimisel üldsegi vajalikuks.

Lähtuvalt lühimenetluse KrMS-st tulenevast seaduslikust regulatsioonist ja EIÕK-st peab kohus oma otsuse põhistama selliselt, et menetlusosalistele oleks arusaadav, millistele tõenditele tuginedes jõudis kohus siseveendumuseni, et kohtu alla antud isik on talle süüks arvatavas süüteos süüdi. Lühimenetluste puhul on oluline aspekt kohtuotsuse tegemise juures veel see, et kohus saab otsuse tegemisel lähtuda ainult kohtulikult arutamisel avaldatud ja uuritud tõenditest.

Uurimuse tulemuse põhjal aga on võimalik oletada, et kohtul ei olnud 10 juhul 14-st võimalik põhistatult motiveerida oma otsust, kuna nende kümne lühimenetluses menetletud kriminaalasja kohtuistungite protokollid ei võimaldanud välja selgitada, millisele tõendi kogumile tuginedes kohus võis süüdimõistvat kohtuotsust tehes tugineda. Sellest olenemata mõisteti kohtu alla antud isik süüdi inimese tapmises.

Sarnaselt lühimenetluse kohtuliku arutamise ajalisele kestvusele, kestis prokuröri ja süüdistatava ning tema kaitsja vahel sõlmitud kokkuleppe arutamine kohtuliku uurimise käigus keskmiselt 20 – 25 minutit (vt tabel 2). Selle aja jooksul jõudis kohus siseveendumuseni, et kohtu alla antud isik on talle süüks arvatavas süüteos süüdi, antud uurimuse aluseks olevas röövimises. Siseveendumise tekkimiseks ei pidanud kohus oluliseks põhjalikult kontrollida, kas kohtueelses uurimises kogutud tõendid kinnitavad, et süüdistatav on talle süüks arvatava teo toime pannud. (vt lisa 1 veergu pealkirjaga kohtuistungite protokoll).

Kuigi KrMS-s puudub seaduslik nõue süüdistatava ülekuulamiseks kokkuleppe kohtuliku arutamise käigus, süüteo tõendamiseseme asjaolude kohta, on töö autor jätkuvalt seisukohal, et raskete isikuvastaste süütegude menetlemisel on vajalik kohtueelses menetluses kogutud tõendite avaldamine ning uurimine kohtuliku arutamise käigus.. Esiteks sarnaselt lühimenetlustele, mõistetakse isik röövimises süüdi, pärast alla poole tunnilist kohtuliku arutelu, mis tugineb ainult eelnevalt sõlmitud kokkuleppe kinnitamiseks.

Teiseks võivad ainult kohtulikult uurimisel avaldatud ja uuritud tõendid olla isiku süüdimõistmise aluseks. Praeguse kokkuleppemenetluse seadusliku regulatsiooni kohaselt

on prokurör see, kes otsustab, kas kohtueelses menetluses kogutud tõendid on piisavad süüdimõistva otsuse tegemiseks kohtus. Ühtlasi ka prokurör otsustab selle üle, kas tõendid kinnitavad kohtu alla antud isiku süüks arvatavas süüteoos süüdi olevana. Selline olukord aga ei võimalda isikul kasutada oma õigust, mis tuleneb EIÕK-i artiklist 6 õigus asja arutamisele sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud õigusemõistmise volitustega institutsioonis, st kohtus.

Eelnevate järeldustele tuginedes on autori arvates raskete isikuvastast süütegude (tapmise ja röövimise näitel) vajalik tõendite vahetu ja suuline esitamine ning uurimine kohtus, samuti nende protokollimine.

Samuti tuginedes uurimistulemuste põhjal tehtud järeldustele ei ole töö autori arvates raskete isikuvastaste süütegude menetlemise lihtmenetluse vormis kokku hoitud aeg korrelatsioonis materiaalõigusliku tõe tuvastamisega. Kuna liiga lühike aeg õigusemõistmiseks, annab aluse selles kahelda.

KOKKUVÕTTE

Lõputöö koosneb kolmest teooriat sisaldavast peatükist ja läbiviidud uuringust. Esimeses peatükis on autor käsitlenud kriminaalmenetluse printsiipe, mis tagavad ausa ja õiglase kriminaalmenetluse kõigile menetlusosalistele. Teises peatükis on käsitletud lühi- ja kokkuleppemenetluste seadusliku regulatsiooni. Kolmandas peatükis on toodud kokkuvõtte Euroopa Liidu õiguse ja Euroopa inimõiguste konventsiooni siduvusest Eesti õiguskorras.

Lõputöö eesmärgiks oli uurida kas raskete isikuvastaste kuritegude menetlemisel kohaldatavad lihtmenetluste vormid – lühi- ja kokkuleppemenetlused – võimaldavad rakendada kriminaalmenetluse põhimõtteid, mis tagavad ausa ja õiglase kriminaalmenetluse.

Lõputöös tõstatas töö autor kaks probleemi: kas raske isikuvastastase kuriteo kohtulikus menetluses on kohane loobuda tõendite vahetust ja suulisest uurimisest ja nende protokollimisest ning kas lihtmenetlustes lahendatavates kriminaalasjades kokku hoitud aeg on korrelatsioonis materiaalõigusliku tõe tuvastamisega.

Analüüsi tulemusena jõudis autor järeldusteni, et ausa ja õiglase kriminaalmenetluse printsiipide järgimine lühi- ja kokkuleppemenetlustes ei võimalda kehtiva seaduse kohaselt neid kõiki rakendada. Sealjuures tõdes autor, et ka seadusest tulenevaid võimalusi praktilise menetluse läbi viimisel ei rakendata. Taoline lähenemine tagab küll kriminaalmenetluse ökonoomsuse ja võimaldab kokku hoida aega ja kulusid. Kuid see ei ole õige materiaalõigusliku tõe tuvastamise seisukohast, mis on samuti oluline eesmärk kriminaalmenetluses.

Töö autor teeb tuginedes analüüsi tulemustele järgmised ettepanekud.

Autori arvates oleks vajalik muuta Kriminaalmenetluse seadustikus lihtmenetluste regulatsiooni lühi- ja kokkuleppemenetlustes. Seda sellest aspektist, et antud menetluste vormi ei tohiks saada rakendada raskete isikuvastaste kuritegude kohtulikus menetluses.

Raskete kuritegude menetlemisel oleks ainsaks menetlusliigiks kohtulik üldmenetlus, milles on kõige kohasem ja ainuvõimalik välja selgitada materiaalõiguslik tõde.

Samuti võiks töö autori arvates pöörata tähelepanu praktikas sellele, et raskete süütegude menetlemisel on KarS § 113 järgi kvalifitseeritav teise isiku tapmine lahendatav lihtsustatud menetluse korras, kuid mõrv, KaRS § 114 järgi mitte. Töö autori arvates ei ole nendel kahel isikuvastasel süüteol peale kvalifitseerivate asjaolude ning sellest tulenevalt tõendamiseseme asjaolude mõningasi erisusi ja sanktsiooni erinevuse, kuid olulisi erinevusi kuriteo sisulisest aspektist, sest mõlemal juhul võetakse teiselt isikult elu. Sellest tulenevalt võiks kaaluda, juhul kui ei leia aset seaduse muudatus, et kohtud menetleksid siiski ka tapmisi üldmenetluses. Kui aga ka selline võimalus tundub väga kulukana ja aega nõudvana, siis vähemalt kohtulikus menetluses tagataks tõendite uurimisprintsipi rakendamine suulises menetluses, vähemalt raskete isikuvastaste kuritegude menetlemisel.

РЕЗЮМЕ

Тема выпускной работы «Упрощенное и согласительное производство в современном уголовном процессе». Работа написана на эстонском языке и состоит из 45 листов и 4 глав. При составлении работы были использованы различные источники, на которые автор дает ссылки. В первых трех главах работы дается обзор принципов уголовного процесса, которые обеспечивают честное и справедливое уголовное разбирательство участникам уголовного процесса, при регуляции законом упрощенного и согласительного производства, а также связь Европейской конвенции по правам человека с правовым порядком Эстонии.

В четвертой главе автор дает обзор проведенным исследованиям и его результатам.

В работе автор анализировал протоколы упрощенного и согласительного производств, находящихся в уголовных делах судебных домов Тарту мнт. и Ливалайа Харьюсского уездного суда. Для анализа были выбраны судебные решения по упрощенному и согласительному производству тяжких преступлений, т.е. убийства и разбои.

Цель работы состоит в том, чтобы выяснить: дают ли возможность формы упрощенного производства – сокращенное и согласительное производство - применяемые при разбирательстве тяжких преступлений против личности, использовать принципы уголовного процесса, которые обеспечивают честное и справедливое разбирательство по делу.

В работе автор поднимает следующие проблемы: уместно ли при судебном разбирательстве преступлений против личности отказаться от непосредственности доказательств и устных исследований и их протоколирования, а также коррелируется ли в разбираемых в упрощенном производстве уголовных делах сэкономленное время с установлением материально правовой истины.

При подведении итогов автор приходит к выводу, что следование принципам честного и справедливого уголовного процесса не дает возможности их использования в сокращенном и согласительном производстве согласно действующему законодательству.

При этом автор подтверждает, что также вытекающие из закона возможности не применяются при практическом разбирательстве по делу. Такое следование конечно же гарантирует экономию в уголовном процессе и позволяет сберечь время и расходы. Однако это не правильно с точки зрения материально правового определения истины, что является существенной целью уголовного процесса.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Kasutatud kirjandus:

1. Kerganberg, E, Pikamäe, P. 2000. Eesti uue kriminaalmenetluse seadustiku eelnõu lähtekohad. *Juridica*. Nr 9, lk 555 – 563.
2. Kergandberg, E., Järvet, T, Ploom, T, Jaggo, O. 2004 *Kriminaalmenetlus*. Tallinn, Sisekaitseakadeemia.
3. Kergandberg, E, Sillaots, M. 2006 *Kriminaalmenetlus*. Tallinn: Juura.
4. Lõhmus, U. 2003. *Inimõigused ja nende kaitse Euroopas*. Tartu.
5. Maruste, R, Sillaste, T. 1999. *Euroopa inimõiguste konventsioon ja inimõiguste kohus: Lühitutvustus*. Tallinn.
6. Maruste, R. 2004. *Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse*. Tallinn: Juura.
7. Pikamäe, P. 1999. Itaalia kriminaalmenetluse mudel – võimalik lähte punkt Eesti kriminaalmenetluse reformiks. *Juridica*, 9, lk 82 – 86.
8. Räägo, R. 1937. *Kriminaalprotsessi õpperaamat*. Akadeemilise kooperatiivi kirjastus.
9. Sillaots, M. 2005. Ristküsitlusest Eesti kriminaalkohtumenetluses. *Juridica*, 3, lk 170 -175.

Õigusaktid:

10. Eesti Vabariigi Põhiseadus 28.06.1992.- RT 1992, 26, 349 ,RT I 2003, 64, 429.
11. Kriminaalmenetluse seadustik 12.02.2003.- RT I 2003, 27, 166, RT I 2006, 48, 360.
12. Karistusseadustik. 06.06.2001.- RT I 2001, 61, 364, RT I 2007, 13, 69.

Kohtupraktika:

13. Riigikohtu kriminaalkollegiumi otsus nr 3 – 1 – 1 – 79 – 05, RT III 2005, 31, 309.

14. Engel jt vs Holland (1976).
15. Lauko vs Slovakkia (1998).
16. Zimmermann ja Steiner vs Šveits (1983).

Internetimaterjal:

17. Riigikohus. Euroopa inimõiguste konventsiooni artikkel 6 – õigus asja õiglasele arutamisele. <http://www.nc.ee/?id=531> 20.11.2006.
18. Riigikohus. Euroopa inimõiguste Kohtu Teatmik. <http://www.nc.ee/?id=535> 22.03.2006.

Analüüsi aluseks olnud kriminaaltoimikud:

19. Kriminaalasi 1-1814-04
20. Kriminaalasi 1-2136-04
21. Kriminaalasi 1-2277/04
22. Kriminaalasi 1-2310/04
23. Kriminaalasi 1-2477/04
24. Kriminaalasi 1/1-560/04/05
25. Kriminaalasi 1-36/05
26. Kriminaalasi 1-142/05
27. Kriminaalasi 1-170/05
28. Kriminaalasi 1-229/05
29. Kriminaalasi 1-257/05
30. Kriminaalasi 1-778/05
31. Kriminaalasi 1-826/05
32. Kriminaalasi 1-1254/05
33. Kriminaalasi 1-1700/05
34. Kriminaalasi 1-1440/05
35. Kriminaalasi 1-1859/05
36. Kriminaalasi 1-05-1653
37. Kriminaalasi 1-06-211

38. Kriminaalasi 1-06-593
39. Kriminaalasi 1-06-996
40. Kriminaalasi 1-06-1667
41. Kriminaalasi 1-06-2951
42. Kriminaalasi 1-06-3116
43. Kriminaalasi 1-06-3996
44. Kriminaalasi 1-06-4957
45. Kriminaalasi 1-06-5884
46. Kriminaalasi 1-06-7888

LISAD

Lisa 1 Kokkuleppemenetluses menetletud röövimiste (KarS § 200) kriminaaltoimikute analüüs.

Toimiku number	Kriminaalasja menetlemise aeg	Episoodide hulk kriminaalasjas	Kohtuistungi protokoll	Kohtuistungi ajaline kestvus
1-2136/04	Alustatud september 2004, kohtuotsus võeti vastu novembris 2004 – menetlus viidi läbi 3 kuuga	1 episood - KarS § 200 lg 1	Avaldati kokkuleppe (edaspidi KL); Süüdistatav (edaspidi S) kinnitas kohtus oma nõusolekut ning üle teda ei kuulatud; Sisulist arutelu kriminaalmenetluse raames kogutud tõendite üle ei toimunud. Osapooled jäid KL juurde	10.00 – 10.45, sinna sisse jääb ka kohtuotsuse tegemine ning selle ette lugemine
1-1814/04	Alustatud juulis 2004, kohtuotsus võeti vastu september 2004 – menetlus viidi läbi 3 kuuga.	1 episood - KarS § 200 lg 1	Avaldati KL; kannatanu ja tunnistaja ei viibinud istungil. S kinnitab, et saab sellest aru, on KL-ga nõus, kinnitab, et see oli tema tõeline tahe ning oma ülekuulamist ta ei soovi. Nii prokurör kui ka kaitsja jäävad sõlmitud KL juurde.	14.30 algas; 14.50 läks kohus nõu pidama; 15.00 lõppes kohtuistung.
1-170/05	Alustatud oktoober 2004, kohtuotsus võeti vastu veebruar 2005 – menetlus viidi läbi 5 kuuga.	1 episood - KarS § 200 lg 1	Avaldati KL; S tunnistab süüd, jääb KL juurde, nagu ka prokurör ja kaitsja. S üle ei kuulatud	14.00 – 14.30 (aeg koos kohtuotsuse tegemisega nõupidamis-toas ja kohtuotsuse kuulutamisega)

1-142/05	Alustatud august 2004, kohtuotsus võeti vastu veebruaris 2005 – menetlus viidi läbi 7 kuuga.	1 episood – KarS § 200 lg 2 p 7	Avaldati KL, S-d saavad aru KL-st, jäävad selle juurde. Nii kaitsja kui ka prokurör jäävad KL-te juurde ning paluvad KL-d kohtul kinnitada.	09.00 algab; 09.45 loetakse ette kohtuotsus, kell 09.55 lõpeb kohtuistung. Kui kaua KL arutamine kestis ei ole võimalik kindlaks teha.
1-36/05	Alustatud detsember 2004, kohtuotsus võeti vastu veebruar 2005 – menetlus viidi läbi 3 kuuga.	1 episood – KarS § 200 lg1 p7	Avaldatud KL-d. S-d kinnitavad, et sõlmisid KL vabal tahtel, see on neile arusaadav, tunnistavad oma süüd ning paluvad kohutul KL-d kinnitada. Ülekuulamist ei toimunud. Kaitsja palub KL-d kinnitada.	10.00 algas; 11.00 loeti ette kohtuotsus, kui kaua KL arutamine kestis ei ole võimalik kindlaks teha.
1-229/05	Alustatud veebruar 2004, kohtuotsus võeti vastu aprill 2005 – menetlus viidi läbi 5 kuu kuuga	1 episood – KarS § 200 lg 2 p8	I istung – jäi ära kuna puudus S. II istung – avaldatud KL S kinnitab, et see on arusaadav, tunnistab end täielikult süüdi, jääb KL juurde ning kinnitab, et kirjutas KL alla vabal tahtel. Ülekuulamist ei toimunud. Kaitsja ja prokurör jäävad KL juurde.	II – istung algas 10.00; 10.20 lahkus kohus nõu pidama; 10.30 kuulutati otsus 10.40 kohutistungi lõpp
1-06-3116	Alustatud september 2005, kohtuotsus võetud vastu märts 2006 – menetlus viidi läbi 8 kuuga	1 episood - KarS § 200 lg 1	Avaldatakse KL; S kinnitab, et see on arusaadav, tunnistab enda süüd, jääb KL juurde ning kinnitab, et kirjutas KL alla vabal tahtel. S ülekuulaist ei toimunud. Kaitsja ja prokurör paluvad KL kinnitada.	11.00 algas; 11.20 lahkus kohus nõu pidama; 11.25 kuulutati kohtuotsus; 11.30 kohtuistungi

				lõpp.
1-06-2951	Alustatud veebruar 2006, kohtuotsus vastu võetud märts 2006 – menetlus viidi läbi 2 kuuga.	1 episood – KarS § 200 lg 1	Avaldatakse KL; S kinnitab, et kirjutas KL alla vabal tahtel ning palub KL kohtul kinnitada. S üle kuulamist ei toiminud. Kaitsja ja prokurör paluvad KL kinnitada	13.00 algas; 14.00 loeti ette kohtuotsus, kui kaua KL arutamine kestis ei ole võimalik kindlaks teha
1-06-3966 (alaealine)	Alustatud september 2005, kohtuotsus vastu võetud aprill 2006 – menetlus viidi läbi 9 kuuga.	1 episood – KarS § 200 lg 1	Avaldatakse KL; S kinnitab, et KL on arusaadav, jääb KL juurde ning kinnitab, et kirjutas KL alla vabal tahtel. S kuulatakse üle seoses koolis käimise kohustusega. Kaitsja ja prokurör paluvad KL kinnitada ning jäävad KL juurde.	09.30 algas; 09.40 lahkub kohus nõu pidama; 09.50 loetakse ette kohtuotsus; 10.00 lõppeb istung
1-06-211	Alustatud märts 2005, kohtuotsus vastu võetud jaanuar 2006 – menetlus viidi läbi 11 kuuga.	1 episood – KarS § 200 lg 2 p 7.	Avaldatakse KL-d; S-d kinnitavad, et KL-d on arusaadavad, jäävad KL-te juurde. S-te üle kuulamist ei viidud läbi, samuti seda ei taotletud. Kaitsja ja prokurör jäävad KL-te juurde.	14.00 – 14.40 (koos kohtuotsuse ette lugemisega)
1-06-1667	Alustatud detsember 2005, kohtuotsus vastu võetud veebruar 2006 – menetlus viidi läbi 3 kuuga.	1 episood – KarS § 200 lg 2 p7.	I istung – jäi ära, kuna üks S-st ei ilmunud istungile. II istung – kuna üks S-st ei viibinud EV-s, siis kriminaalasjad eraldati. Avaldatakse KL. S kinnitab, et KL on arusaadav, jääb KL juurde ning kinnitab, et kirjutas KL alla vabal tahtel. S ülekuulamist ei toimunud. Kaitsja ja prokurör paluvad KL kinnitada.	II istung – algas 09.30; 09.40 jätkus istung; 10.00 lahkub kohus nõu pidama; 10.10 loeb ette otsuse; 10.15 lõpp

1-06-4957	Alustati detsember 2005, kohtu otsus võeti vastu aprill 2006 – menetlus viidi läbi 5 kuuga.	1 episood – KarS § 200 lg 2 p 4	Avaldatakse KL. S kinnitab, et KL on arusaadav, jääb KL juurde ning kinnitab, et kirjutas KL alla vabal tahtel ning jääb KL juurde. Kaitsja leiab et süüdistus on õige ning tõendatud, leiab et KL on seaduslik ning jääb selle juurde, kinnitab S-va vaba tahet ja prokurör paluvad KL kinnitada.. Prokurör lisab, et S aitas menetlusele kaasa. S üle ei kuulatatud.	09.30 algus; 09.50 avati istung, kuna puudus S; 10.05 lahkub kohus nõu pidama; 13.20 loetakse ette otsus 13.35 lõpp
1-06-5884	Alustatud mai 2006, kohtuotsus võeti vastu mai 2006 – menetlus viidi läbi 1 kuuga.	1 episood – KarS § 200 lg 2 p 7	Avaldati KL. S-d kinnitavad, et KL-d on arusaadav, jäävad KL-te juurde ning väljendasid KL-te sõlmimisel tõelist tahet. S-d ei soovi anda seletusi. Kaitsja ja prokurör paluvad KL-d kinnitada ning jäävad KL-te juurde.	14.00 algas; 14.50 lõpp, kui kaua KL arutamine kestis ei ole võimalik kindlaks teha.
1-06-7888	Alustatud detsember 2005, kohtuotsus võeti vastu september 2006 – menetlus viidi läbi 10 kuuga	4 episoodi – KarS § 200 lg 2 p 4.	Avaldati KL. S kinnitab, et KL on arusaadav, jääb KL juurde ning väljendas KL sõlmimisel tõelist tahet ning nõustus sellega vabal tahtel, ülekuulamist ei toimunud. Kaitsja ja prokurör paluvad KL kinnitada ning jäävad KL juurde.	10.00 -11.00, kui kaua KL arutamine kestis ei ole võimalik kindlaks teha.

Lisa 2. Lühimenetluses menetletud tapmiste (KarS § 113) kriminaaltoimikute analüüs.

Toimiku number	Kriminaalasja menetlemise aeg	Episoodide hulk kriminaalasjas	Kohtuliku uurimise käik kohtuistungi protokollis	Kohtuistungi ajaline kestvus
1-2277/04	Alustatud september 2004, kohtuotsus vastu võetud detsember 2004 – <u>menetlus viidi läbi 4 kuuga.</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Avaldatud süüdistusakt (edaspidi SA); S kinnitab oma süüd, SA on arusaadav, nõustub lühimenetlusega (edaspidi LM). Kaitsja – S tunnistab süüd, tegu on tõendatud, õige kvalifikatsioon, puhtsüdamlik kahetsus, pretensioone pole; S annab kohtu ettepanekul ütlusi. Avaldatud on toimiku materjalid (mil viisil seda tehti pole kirjas).	14.45 algus; 15.05 lahkus kohus nõu pidama; 16.00 loeti ette otsus; 16.15 lõpp.
1-2477/04	Alustatud juunis 2004, kohtuotsus vastu võetud mai 2005 – <u>menetlus viidi läbi 1 aastaga (koos Ringkonnakohtuotsusega)</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Avaldatud SA; S kinnitab oma süüd, SA on arusaadav, nõustub LM-ga. Kaitsja – süüdistus põhjendatud ja õige; S ei taotlenud ülekuulamist, kuid kuulatakse üle toimepandud teo kohta, tunnistab süüd. Puudub märge selle kohta, et istungil oleks avatud toimiku materjale	13.00 -16.20 koos kohtuotsuse tegemise ja avaldamis-ega.
1-2310/04	Alustatud mais 2004, kohtuotsus vastu võetud veebruaris 2005 – <u>menetlus viidi läbi 10 kuuga.</u>	1 tapmise episood (KarS §113), lisaks varguse episoodid, koos teise S-ga KarS § 199 lg 2 p 4, 7, 8, mis olid toime pandud 2003.	Avaldatud SA; S tunnistab süüd, nõustub LM-ga ning SA on arusaadav. Kaitsja – süüks pandud tegu (tapmine) on tõendatud; S üle ei kuulata, kuna prokurör leiab, et süü on tõendatud kirjalike tõenditega, ütlustega, palub toimiku juurde lisada S-va puhtsüdamliku ülestunnistuse; protokollis on märge, et toimiku materjalid palub prokurör avaldada vajadusel? Esitab kohtule aga toimikud ja asitõendite pakid,	10.00 – 14.46, otsus loeti ette teisel päeval, kuna S olid ka varguse episoodid ja vargustes kaasosaline, siis seetõttu venis istung pikemaks, kuid mitte sisu poolest.

			ilma et paluks neid avaldada	
1-778/05 Alaealine	Algatatud jaanuar 2005, kohtuotsus vastu võetud mai 2005 – <u>menetlus viidi läbi 5 kuuga.</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Prokurör avaldab SA ja süüd tõendavad tõendid (selline oli märge, neid pole loetletud); S tunnistab süüd, SA arusaadav, nõus LM-ga; Kaitsja – leiab et tegu on tõendatud; S kuulatakse üle, oma arvamuse ütlevad kannatanu, tsiviilkostja. Avaldatakse tõendid toodud on toimiku lk-d, v.a ekspertiisid. Kaitsja vastu ei vaidle.	12.00 algus; 13.25 lahkub kohus nõu pidama; 14.55 otsuse kuulutamine ja 15.05 istung lõppeb.
1-826/05	Alustatud jaanuar 2005, kohtuotsus vastu võetud juuni 2005 – <u>menetlus viidi läbi 6 kuuga.</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Avaldatud SA; S tunnistab süüd, nõustub LM-ga, SA arusaadav, ütlushi anda ei soovi (ei kuulatud üle), kohus avaldas SA toodud tõendid (pole kirjas mil viisil seda tehti), kaitsja toetab järeldusi milleni uurimine on jõudnud.	10.00 – 11.00; koos otsuse tegemisega ja kuulutaimi-sega.
1-1700/05	Alustatud märts 2005, kohtuotsus vastu võetud november 2005 – <u>menetlus viidi läbi 9 kuuga (koos Ringkonnakohtu määrusega)</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Avaldatud SA; S tunnistab süüd, SA arusaadav, LM-ga nõus, ei soovi ülekuulamist (vastab paarile kaitsja küsimusele elukohta); avaldatakse SA toodud tõendid (on toimiku leheküljed, pole kirjas avaldamise viisi). Kaitsja leiab et süüdistus põhjendatud ja toetab järeldusi, milleni uurimine on jõudnud..	10.00 – 10.50, koos kohtuotsuse tegemisega ning ette lugemisega.
1-1440/05	Alustatud jaanuar 2005, kohtuotsus vastu võetud september 2005 – <u>menetlus viidi läbi 9 kuuga.</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Avaldatakse SA; S tunnistab süüd, SA arusaadav, nõustub LM-ga, taotleb enda ülekuulamist, ülekuulamisest vastab ta toimepandud teo kohta esitatud küsimustele põhjalikult. Puudub märge et oleks avaldatud toimiku materjale. Kaitsja –	12.00 – 14.44, koos kohtuotsuse tegemisega ning otsuse ette lugemisega.

			leiab, et süüdistus on põhjalik.	
1-1859/05	Alustatud märts 2005, kohtuotsus vastu võetud oktoober 2005 – <u>menetlus viidi läbi 8 kuuga.</u>	1 tapmise episood (KarS § 1139 ja 1 varguse episood (KarS § 199 lg 1).	Avaldatakse SA; S tunnistab süüd, ülekuulamist ei taotle, lisab, et kahetseb oma tegusid, ei pannud tapmist toime esemete pärast, vaid seetõttu, et see mees oli homoseksuaal ning tahtis teda, teab, et on süüdi ja peab karistatud saama. Kaitsja – leiab, et süüdistus on põhjalik, tõendid olemas toimikus. Avaldatakse SA toodud tõendid (pole kirjas avaldamise viisi, on lk-d).	10.00 algus; 10.35 lahkub kohus nõu pidama, 11.00 loetakse ette kohtuotsus, 11.15 lõpeb istung.
1-05-1653	Alustatud juuni 2005, kohtu otsus vastu võetud aprill 2006 – <u>menetlus viidi läbi 11 kuuga (koos Ringkonnakohtu otsusega).</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Avaldatakse SA; S tunnistab süüd, SA arusaadav, LM-ga nõus, ülekuulamist ei taotle (ei kuulatud üle). Kaitsja – süüdistus on põhjendatud, tõendatud, tõendeid on piisavalt, S tunnistab süüd; avaldatud kõik toimiku materjalid (pole kirjas, kuidas seda tehti).	10.00 algas, 12.00 kuulutati kohtuotsus, millal istung lõppes pole protokollis kirjas.
1-257/05	Alustatud jaanuar 2004, kohtuotsus vastu võetud september 2005 - <u>menetlus viidi läbi 1 aasta ja 9 kuuga.</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	I ja II istungile S ei ilmunud. III istung – Avaldatakse SA, prokurör teeb kokkuvõtte süüd kinnitavatest tõenditest (ongi selline märged protokollis); S tunnistab süüd, ülekuulamist ei taotle, kuid vastab siiski küsimustele toimepandud teo kohta (ülevaatlikult). Kaitsja – süüdistus põhjendatud, S tunnistab süüd, materjalidest nähtub, et ei tapnud tahtlikult. Avaldatud toimiku materjalid, mil viisil seda tehti pole märgitud.	10.00 – 11.30 koos kohtuotsuse tegemisega ning ettelugemisega.

1/1-560/04/05	Alustatud märts 2004, kohtuotsus vastu võetud mai 2005 - <u>menetlus viidi läbi 1 aasta ja 2 kuuga</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Avaldatakse SA; S tunnistab süüd, nõustub LM-ga, SA arusaadav, taotle ülekuulamist, põhjalikumaid küsimusi esitab prokurör, on segaseid ning selgusetuid vastuseid (töö autoti jaoks). Küsimusi esitatakse ka kannatanule. Kaitsja leiab, et esitatud süüdistus on põhjendatud,. Kannatanu jääb tsiviilhagi juurde. Prokurör palub avaldada toimiku materjalid, pole märgitud millised, kohus loeb materjalid avatuks.	10.00 algus; 10.30 vaheaeg, istung jätkus kell 11.01, kell 13.00 tuli kohus nõu pidamistoast istung lõppes kell 13.05
1-1254/05	Alustatud märts 2003, LM kohtuotsus vastu võetud september 2005 – <u>LM viidi läbi 2 aasta ja 6 kuuga</u>	1 tapmise episood (KarS §113), 1 avaliku korra raske rikkumise episood (Kars 263 p 1, 3) ja 1 tulirelva ebaseadusliku käitlemise episood (KarS § 418 lg 1).	I istung - Avaldatakse SA, kohal on ka kannatanu; S tunnistab süüd, ei taotle enda ülekuulamist, nõus LM-ga, SA arusaadav. Kaitsja – leiab, et kõik on tõendatud. Kohtuliku uurimise käigus avaldatakse vaheldumisi tõendeid S ja kannatanu poolt antud ütlustega.. Avaldati SA olnud kirjalikud tõendid. II istung – enne kohtuvaidluste algust, jätkub veel kohtulik uurimine, mille käigus S annab juhtunu kohta veel ütlusi.	I istung – algus 09.50 lõppes kohtuliku uurimise lõpetamisega kell 12.30. II istung – 12.00 lõpp 13.00.
1-06-593	Alustatud juuli 2005, kohtuotsus vastu võetud mai 2006 - <u>menetlus viidi läbi 11 kuuga (koos Ringkonnakohtu</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	Avaldatakse SA; S tunnistab süüd, ei taotle enda ülekuulamist, SA arusaadav, nõus LM-ga. Kaitsja leiab, et süüdistus tõendatud, kvalifikatsioon õige. S kuulatakse kohtuliku uurimise käigus üle (tegu, kannatanu, perekondlikud suhted, alkoholi tarvitamine), S pöördub ka kannatanu poole – avaldab	10.00 algus, 11.30 kuulutati otsus, 11.45 kohtuistung lõpp, pole kirjas, kui kaua istungi sisuline osa kestis

	<u>otsusega)</u>		kahetsust. Kannatanu jääb esitatud tsiviilhagi juurde. Avaldatud kõik materjalid kogu toimiku ulatuses.	
1-06-996	Alustatud detsember 2005, kohtuotsus vastu võetud mai 2006 - <u>menetlus viidi läbi 6 kuuga</u>	1 tapmise episood (KarS §113).	I istung - Avaldatakse SA; toimiku materjalide juurde võetakse kannatanu avaldus, ja ühe S iseloomustus. S nr 1 – ei taotle ülekuulamist Kaitsja - § 113 pole tõendatud. Tõendatud on tervise kahjustuste tekitamine. S nr 2 – tunnistab süüd, ei taotle ülekuulamist. Kaitsja - § 113 tõendatud, tunnistab süüd kahetseb. Kannatanu võtab ka sõna. Prokurör taotleb avaldada kõik toimiku lehed, kuidas seda tehti pole kirjas. Istungil vaadatakse tunnistaja ja S-te ütluste seostamine olustikuga videolindid. II istung - alguses annavad S-vad ütlusi enne ja pärast tapmise toimepanemist. Kannatanu esitab kahjusumma kohta tõendi.	I istung – 12.00 - 17.10; aja sees ka vaheaeg 13.30 – 13.50. II istung – 13.30 algus; 14.00 läheb kohus nõu pidama, 14.30 istungi lõpp.